

Εισήγηση τὴν Σύναξη Κληρικῶν
τῆς Ἐκκλησίας Γνησίων Ὁρθοδόξων Χριστιανῶν Ἑλλάδος
Ἱερὸς Ναὸς Ἁγίου Ἀθανασίου Νέας Φιλαδελφείας
Τρίτη, 17/30.5.2023

Τὸ Μυστήριον τῆς ἱεραῆς Ἐξομολογήσεως*
Ἡ ἀποστολὴ τοῦ Πνευματικοῦ πατρὸς
καὶ ἡ βίωσις τῆς Μετανοίας ἀπὸ τοὺς Κληρικοὺς

† Μητροπολίτου
Δαρίσης καὶ Πλαταμῶνος Κλήμεντος

Μακαριώτατε·
Ἅγιοι Ἀρχιερεῖς·
Σεβαστοὶ Πατέρες καὶ Ἀδελφοί·

Α'. Εἰσαγωγή

Εἶναι μεγάλη τιμὴ γιὰ τὴν ἐλαχιστότητά μου νὰ ἀπευθύνομαι στὴν ἀγάπη σας, κατ' ἀνάθεσιν τῆς Ἱεραῆς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας μας, γιὰ ἓνα πάρα πολὺ σημαντικό καὶ καθοριστικό γιὰ τὴν πνευματικὴ πορεία μας θέμα, γι' αὐτὸ παρακαλῶ γιὰ τὴν εὐχή, προσοχή καὶ ὑπομονή σας.

Ὅλοι μας γνωρίζουμε πολλὰ πράγματα γιὰ τὸ ἱερὸ Μυστήριον τῆς Ἐξομολογήσεως ἀπὸ τὰ παιδικὰ μας χρόνια. **Χωρὶς** Ἐξομολόγησι, χριστιανικὴ ζωὴ δὲν νοεῖται.

Πρὶν ἀπὸ τὴν χειροτονία μας ἰδίως σὲ κάθε ἱερατικὸ βαθμὸ, ἡ Ἐξομολόγησι ἦταν τὸ βασικὸ στοιχεῖο γιὰ τὴν εἰσόδουσῆ μας στὰ Ἅγια τῶν Ἁγίων. Ἄνευ αὐτῆς θὰ ἦταν πράγματι ἀδιανόητο, καὶ γιὰ μᾶς καὶ γιὰ τοὺς κατὰ Θεὸν Πατέρες μας, νὰ ἀποτολμήσουμε τὴν περαιτέρω ἀνάβασή μας στοὺς ἀναβαθμοὺς τοῦ ἱεροῦ καὶ φρικτοῦ

Θυσιαστηρίου, όπου ιερουργούνται τὰ ἅγια Μυστήρια τῆς Πίστεως καὶ Σωτηρίας μας.

Ἄλλὰ καὶ δὲν μποροῦμε νὰ σταθοῦμε ἀξίως στὸν φοβερὸ τοῦτο Τόπο τῆς θείας Παρουσίας, ἂν δὲν ἀναβαπτίζομαστε ὅσο τὸ δυνατὸν πρὸ τακτικὰ στὸν ἱερὸ Λουτήρα τῆς Μετανοίας, ἐνώπιον τοῦ Πνευματικοῦ μας Πατρός. **Εἴμαστε** κι ἐμεῖς ἄνθρωποι χοϊκοί, «σάρκα φοροῦντες καὶ τῷ κόσμῳ οἰκοῦντες», καὶ φέρουμε ποικίλα στίγματα παθῶν καὶ ἁμαρτιῶν. **Ἔχουμε** ἄμεση ἀνάγκη μυστηριακῆς καθάρσεως γιὰ νὰ διώχνουμε τοὺς ρύπους ποὺ ἐπικάθηται στὴν ψυχὴ μας, ὥστε νὰ δυνάμεθα «μετὰ παρρησίας, ἀκατακρίτως» νὰ ἐπιτελοῦμε τὴν ιερουργία τῶν θείων Μυστηρίων καὶ νὰ ἀγιάζουμε τὸν πιστὸ λαό, ἀγιαζόμενοι ταυτοχρόνως κι ἐμεῖς «ἐν Πνεύματι καὶ Ἀληθείᾳ».

Ὅσο καλύτερη ἡ Μετάνοιά μας, τόσο πρὸ πλουσιῶς εὐλογημένη καὶ ἀποδοτικὴ θὰ εἶναι ἡ ποιμαντικὴ διακονία μας. **Ὅσο**, ἀντίθετα, παραμελοῦμε πρῶτοι ἐμεῖς οἱ ἴδιοι, οἱ καταξιωθέντες τῆς μεγίστης ἱερατικῆς τιμῆς καὶ ἀξίας, νὰ βιώνουμε τὴν Μετάνοια καὶ νὰ προσφεύγουμε στὸν Πνευματικὸ μας, τόσο ἡ ψυχὴ μας θὰ ἐπιβαρύνεται καὶ ἡ διακονία μας θὰ παρεμποδίζεται.

Ἄρα λοιπὸν εἶναι καίριας σημασίας τὸ θέμα ποὺ καλοῦμεθα νὰ ἀναπτύξουμε, διότι χωρὶς καλὴ καὶ σταθερὴ πνευματικὴ βάση, εἶναι ἀδύνατον νὰ μᾶς χαρισθοῦν παρὰ Κυρίου πνευματικὲς δωρεές καὶ εὐλογίες. **Καὶ** τότε, πῶς θὰ ἀνταποκριθοῦμε στὶς πάρα πολὺ κρίσιμες προκλήσεις ποὺ ἀντιμετωπίζουμε; **Πῶς** θὰ μᾶς ἐμπιστευθεῖ ὁ Σωτῆρας μας χάρισμα ἀληθινῆς Ὁμολογίας, ἂν ἡ ψυχὴ μας πάσχει σὲ μικρὸ ἢ σὲ μεγάλο βαθμό, ἀλλὰ ἐμεῖς δὲν φροντίζουμε περὶ τούτου, παρὰ ὅλο τὸ ἐνδιαφέρον μας παραμένει ἔξω ἀπὸ ἐμᾶς, στὸ νὰ σώσουμε ὅλους τοὺς ἄλλους;

Αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος γιὰ τὴν σοφὴ ἐπιλογὴ τοῦ θέματός μας ἀπὸ τὴν Ἱερὰ Σύνοδό μας καὶ εἶθε ἡ διαπραγματεύσή του νὰ ἀποτελέσει ἔναυσμα γιὰ καλύτερη πνευματικὴ ἀνακαίνιση πρωτίστως ἡμῶν αὐτῶν, ὥστε νὰ ἐλπίζουμε σὲ καλύτερη κατὰ Θεὸν πορεία προσωπικῶς καὶ συλλογικῶς.

Β'. Γενικὰ περὶ τοῦ Μυστηρίου τῆς ἱεράς Ἐξομολογήσεως

Δημιουργηθήκαμε, ὡς γνωστόν, «κατ' εἰκόνα Θεοῦ», στολισμένοι μὲ κάθε θεῖο ἀγαθό, ἀποβλέποντες στὸ «καθ' ὁμοίωσιν». **Ἔνα** ἀπὸ τὰ ἀγαθὰ, μὲ τὰ ὁποῖα μᾶς προίκισε ὁ Πανάγαθος Τριαδικὸς Θεός μας, ἦταν καὶ τὸ *αὐτεξούσιο*, δηλαδή τὸ νὰ παραμένουμε μὲ τὴν θέλησή μας, ἐκούσια, στὴν κοινωνία μὲ τὸν Θεὸ μέσῳ τῆς ὑπακοῆς μας στὸ θεῖο πρόσταγμα τοῦ Δημιουργοῦ μας. **Ὅμως**, μὲ ὑπόδειξη τοῦ πονη-

ροῦ διαβόλου, παρακούσαμε καὶ ἐπιλέξαμε τὴν ἀνυπακοὴ στὴν θεία Ἐντολή. **Αὐτὸ** εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα νὰ σκοτισθοῦμε, νὰ χωρισθοῦμε ἀπὸ τὴν ὄντως Ζωὴ καὶ νὰ καταλήξουμε στὸν θάνατο, διότι «*τὰ ὀψώνια τῆς ἁμαρτίας θάνατος*» (Ρωμ. 6, 23).

Ἔτσι ὁ ἄνθρωπος ἔχασε τὴν θεοῦφαντη στολὴ τῆς θείας Δόξης, ἀπογυμνώθηκε, καὶ βρέθηκε ἐκτὸς τοῦ Παραδείσου τῆς τρυφῆς, «*ἐν χώρα καὶ σκιᾷ θανάτου*».

Μετὰ τὴν πτώση τῶν Πρωτοπλάστων, ἡ φύση τοῦ ἀνθρώπου τραυματίσθηκε θανάσιμα καὶ ὑποτάχθηκε στὴν φθορά, στὴν ἀσθένεια καὶ στὸν θάνατο. **Ὅμως**, ἐμεῖς ἦταν πὸν χωρισθήκαμε ἀπὸ τὸν Θεό, ἐμεῖς ἀλλοιωθήκαμε στὸ χειρότερο, ἐμεῖς ἀποδειχθήκαμε ἐχθροὶ καὶ ἀντίπαλοι τοῦ Δημιουργοῦ καὶ Πλάστου μας.

Πάθη καὶ ἁμαρτία συναποτέλεσαν τὴν πνευματικὴ ἀσθένεια τοῦ ἀνθρώπου, τὴν κίνησή του ἀπὸ τὸ κατὰ φύσιν στὸ παρὰ φύσιν, γι' αὐτὸ καὶ ὁ πεπτωκὼς ἄνθρωπος στέναζε καὶ παρακαλοῦσε τὸν Θεόν: «*ἴασαι τὴν ψυχὴ μου, ὅτι ἤμαρτόν σοι*»!

Ὅμως, ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ μας παρέμεινε ἀναλλοίωτη καὶ ἐτοίμαζε τὴν σωτηρία μας ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ διὰ τοῦ Μυστηρίου τῆς θείας Οἰκονομίας. **Ὁ** Κύριός μας Ἰησοῦς Χριστὸς ἦλθε γιὰ νὰ θεραπεύσει τὴν ἀσθένεια, τὴν φθορὰ καὶ τὸν θάνατο. **Ὅταν** ἔφθασε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος «*εὐδοκία τοῦ Πατρὸς καὶ συνεργία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος*» ἐνανθρώπησε ἀτρέπτως «*ἐκ τῆς ἀγίας Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας*», σταυρώθηκε καὶ ἀναστήθηκε, προκειμένου νὰ θεραπευθεῖ «*τὸ μέγα τραῦμα, ὁ ἄνθρωπος*»!

Ὁ Χριστὸς μας ταπεινώθηκε ὡς ἄνθρωπος καὶ ἔλαβε πάνω Του τὴν δική μας αἰσχύνη, γιὰ νὰ μᾶς ἐνδύσει μὲ τὴν Ἀνάστασή Του καὶ πάλι τὸν φωτεινὸ Χιτῶνα τῆς θείας Δόξης Του. **Μὴ** λησμονοῦμε ὅτι «*ὑπέμεινε σταυρόν, αἰσχύνης καταφρονήσας*» (Εβρ. 12, 2), γιὰ νὰ ἐξαλείψει τὴν δική μας αἰσχύνη καὶ νὰ μᾶς σώσει. **Αὐτὸ** ἔχει πολὺ μεγάλη σημασία γιὰ μᾶς, ὅπως θὰ ποῦμε παρακάτω. **Διότι**, γιὰ τὴν σωτηρία μας εἶναι πλέον ἀναπόφευκτη ἡ ἐκούσια ἀποδοχὴ τῆς αἰσχύνης, τῆς ντροπῆς, ὡς ἔκφραση τῆς ἀληθινῆς Μετανοίας μας.

Ἡ ἀναγέννησή μας ἐν Χριστῷ διὰ τῆς Χάριτος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἐπιτυγχάνεται μὲ τὸ ἅγιο Βάπτισμα καὶ τὸ Χρῖσμα. **Ὅμως**, ἡ ροπὴ πρὸς τὴν ἁμαρτία παραμένει μέσα μας. **Ὁ** φωτεινὸς Χιτῶνας πὸν ἐνδύεται ἡ ψυχὴ μας κινδυνεύει νὰ ρυπωθεῖ καὶ νὰ διαρραγεῖ πολὺ εὐκόλα. **Ὁ** ἐχθρὸς διάβολος μᾶς πειράζει ἀκαταπαύστως καὶ μᾶς φλέγει μὲ τὶς ἡδονές. **Καὶ** πάλι τὸ αὐτεξούσιο δοκιμάζεται μέσα στὸν νέο Παράδεισο τῆς Ἐκκλησίας, γιὰ νὰ φανεῖ ἡ προαίρεσή μας. **Γι'** αὐτὸ καὶ ἡ Μετανοία μας εἶναι πλέον ἄκρως ἀπαραίτητη γιὰ τὴν

σωτηρία μας, ἀφοῦ μᾶς ἐπαναφέρει στὴν ἐν Χριστῷ πορεία μας καὶ μᾶς καθαίρει ἀπὸ τὰ ρυπαρὰ τραύματα τῆς εὐπεριστάτου ἁμαρτίας.

Ὁ Κύριος καὶ Θεὸς μας ἦλθε ὡς *Ἰατρὸς ψυχῶν καὶ σωμάτων* γιὰ νὰ καλέσει σὲ Μετάνοια ὄχι δικαίους, ὅσους δηλαδὴ νομίζουν ὅτι εἶναι δίκαιοι, ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς (Λουκ. 6, 31-32), δηλαδὴ ὅλους μας («*πάντας ἀνθρώπους*»). Αὐτὸς παρεῖχε συγχώρηση αὐθεντικῶς, ὡς Θεάνθρωπος. **Μετὰ** δὲ τὴν Ἀνάστασή Του χάρισε στοὺς Μαθητές Του τὴν Ἀγιοπνευματικὴ δωρεὰ τῆς ἀφέσεως: «*Ἀάβετε Πνεῦμα Ἅγιον· ἂν τινων ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας, ἀφίενται αὐτοῖς (συγχωροῦνται)· ἂν τινων κρατῆτε, κεκράτηνται (δὲν συγχωροῦνται)*» (Ἰω. 20, 22-23).

Διὰ τοῦ τρόπου τούτου συνεστήθη τὸ φιλάνθρωπο Μυστήριο τῆς ἱεραῆς Ἐξομολογήσεως. **Κι** ἔτσι, διὰ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων καὶ τῶν γνησίων διαδόχων τους, ἡ θαυμαστὴ αὐτὴ ἐξουσία μεταβιβάζεται στὴν ἁγία τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, πρὸς σωτηρίαν πάντων τῶν μετανοούντων μέχρι τῆς Δευτέρας Παρουσίας.

Γράφει πολὺ ὠραία ὁ Ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἁγιορείτης: «*Ἡ Ἐκκλησία εἶναι ἓνα κοινὸν ἱατρεῖον ὅπου ἱατρεῦει ὅλους τοὺς ἁμαρτωλοὺς ὅπου πληγωθοῦν νοητῶς ἀπὸ τὸν διάβολον. Καθὼς λοιπὸν ὅσοι ἔχουν πληγὰς εἰς τὸ σῶμα ἀναγκάζονται νὰ ὑπάγουν εἰς τὸν ἱατρὸν νὰ τοὺς ἱατρεύσῃ ἵνα μὴ ἀποθάνουν, τοιοῦτοτρόπως καὶ ὅσοι χριστιανοὶ εἶναι πληγωμένοι μὲ νοητὰς πληγὰς τῶν παθῶν καὶ τῆς ἁμαρτίας, εἰς ἀνάγκην μεγάλην εὐρίσκονται διὰ νὰ πηγαίνουν εἰς τὸ κοινὸν ἱατρεῖον τῆς Ἐκκλησίας διὰ νὰ δεῖξουν τὰς πληγὰς των εἰς τὸν Πνευματικὸν καὶ νὰ λάβουν παρ' αὐτοῦ τὰ ἐπιτήδεια ἱατρικὰ καὶ ἔμπλαστρα, διὰ νὰ ἱατρευθοῦν. Διότι ἂν καταφρονήσουν καὶ δὲν ὑπάγουν, σήπονται οἱ πληγές των καὶ τοὺς προξενοῦν ψυχικὸν καὶ αἰώνιον θάνατον*» (Χριστοθήθεια τῶν Χριστιανῶν, Λόγος ΙΒ', μέρος α', ἐκδ. Β. Ρηγοπούλου, Θεσσαλονίκη 1974, σελ. 295).

* * *

Ὡς πρὸς τὸ Μυστήριον τῆς Ἐξομολογήσεως, γνωρίζουμε ὅτι στὰ πρῶτα χριστιανικὰ χρόνια γινόταν δημόσια, ἀλλὰ τοῦτο δὲν συνεχίσθηκε γιὰ προφανεῖς λόγους διαφυλάξεως ἀπὸ σκανδαλισμὸ καὶ δημόσιο στιγματισμὸ.

Τὰ κύρια στοιχεῖα του ἦταν ἡ ἐν μετανοία ἐξαγόρευση τοῦ προσερχομένου πιστοῦ ἐνώπιον τοῦ Ἐπισκόπου ἢ τοῦ ὀριζομένου ἀπὸ αὐτὸν Κληρικοῦ ἐπὶ τῆς μετανοίας, καὶ ἡ παροχὴ ἀφέσεως διὰ συγχωρητικῆς εὐχῆς καὶ ἐπιθέσεως τῆς χειρὸς ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἐξομολογουμένου.

Γιὰ ἀληθινὴ Μετάνοια χρειάζεται πρωτίστως *ἐπίγνωση τῆς ἁμαρτίας καὶ συναίσθηση τῆς ἁμαρτωλότητος*. **Ἐπίσης**, ἐσωτερικὸς πόνος γι' αὐτήν, δάκρυα, ἀποστροφή τῆς ἁμαρτίας καὶ ἀποφυγὴ νέας πτώσεως εἰς αὐτήν. **Μακρὰν** τοῦ Θεοῦ, στὸ πνευματικὸ σκοτάδι, τέτοια δυνα-

τότητα δὲν ὑπάρχει. **Ό**ταν ὁ ἄνθρωπος ἔλθει «εἰς ἑαυτὸν» καὶ ἀποδεχθεῖ τὴν πίστη καὶ τὴν ἔλευση τοῦ φωτὸς τῆς Χάριτος, τότε πλέον ἀποκτᾷ ἐπίγνωση τῆς ἀμαρτωλότητος. **Τ**ὸ πιὸ βασικὸ ἐμπόδιο γι' αὐτὸ εἶναι ἡ *ὑπερηφάνεια*. **Α**ὕτη σκληραίνει τὴν καρδιὰ καὶ τυφλώνει τοὺς ψυχικοὺς ὀφθαλμοὺς, ὥστε ὁ αἰχμάλωτος στὰ πάθη ἄνθρωπος νὰ νομίζει ψευδῶς καὶ σφαλερῶς ὅτι ὅλα σὲ αὐτὸν πηγαίνουν περίφημα καὶ ὅτι δὲν ἔχει ἀνάγκη κανενός.

Γιὰ νὰ ἐξέλθουμε ἀπὸ αὐτὴ τὴν ἐπικίνδυνη πλάνη, πρέπει νὰ ἀκοῦμε συνεχῶς τὴν κλήση τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ὅπως τὴν ἐξέφρασαν τόσο ὁ Τίμιος Πρόδρομος, ὅσο καὶ ὁ Κύριός μας, καθὼς καὶ οἱ Ἅγιοι Ἀπόστολοι: **«Μετανοεῖτε!»** (Ματθ. 3, 1-2· 4, 17· Πράξ. 2, 38). **Ἡ** πρώτη καὶ κύρια διακονία τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων ἦταν νὰ κηρύσσουν *«ἵνα μετανοήσωσι»* (Μάρκ. 6, 12). **Αὐτὸ συνιστᾷ τὸ κύριο ἔργο καὶ τὴν βασικὴ ἀποστολὴ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ στὸν κόσμο.**

Μετάνοια σημαίνει ἀλλαγὴ νοῦ, σκέψεων, ἐπιθυμιῶν καὶ ἀποφάσεων· σημαίνει ἀλλαγὴ ζωῆς, προσανατολισμοῦ, πορείας καὶ κατευθύνσεως.

«Μετάνοιά ἐστι τὸ μισῆσαι τὴν ἀμαρτίαν καὶ ἀγαπῆσαι τὴν ἀρετὴν, καὶ ἐκκλίνει ἀπὸ τοῦ κακοῦ καὶ ποιῆσαι τὸ ἀγαθόν... καὶ μεταμέλλεσθαι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ καταφεύγειν ἐν συντετριμμένῃ καρδίᾳ πρὸς αὐτόν», σύμφωνα μὲ τὸν Ἅγιο Γρηγόριο τὸν Παλαμᾶ (Ὁμιλία ΝΘ', κεφ. 9, ΕΠΕ 11, Θεσσαλονίκη 1986, σελ. 492).

Οἱ ἀμαρτίες «γράφονται» καὶ συνιστοῦν βαρὺ χρέος. **Ξεγράφονται** μὲ τὴν Μετάνοια καὶ Ἐξομολόγηση, διαφορετικὰ τὸ χρέος ὅλο καὶ αὐξάνει καὶ μεγαλώνει ὑπερβολικά.

Ό Κύριος δὲν παύει νὰ καλεῖ τὸ πλάσμα Του σὲ Μετάνοια μὲ διάφορους τρόπους: μὲ ἐλέγχους συνειδήσεως, μὲ θλιβερὰ καὶ δυσάρεστα γεγονότα καὶ συμβάντα, μὲ ἀποτυχίες καὶ παθήματα· ἢ ὕστερα ἀπὸ τὸ ἄκουσμα κάποιου κηρύγματος, κάποιας πνευματικῆς συζητήσεως, κάποιας ἐπωφελοῦς ἀναγνώσεως κ.λπ. **Τ**ότε ἡ ἐπίκληση τοῦ ἐλέους τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ προσφυγὴ σὲ διακριτικὸ Πνευματικὸ γιὰ ἐξαγόρευση εἶναι ἀναπόφευκτη. **Δ**ὲν φθάνει νὰ κατηγοροῦμε τὸν ἑαυτό μας ὡς ἀμαρτωλό, χωρὶς νὰ ἐξαγορευόμαστε. **Κ**αὶ ἐπίσης, δικαιολογίες τύπου: «ἐγὼ ἔτσι εἶμαι φτιαγμένος, δὲν ἀλλάζω» κ.λπ. ἀποτελοῦν πεισματικὴ καὶ ἐγωπαθῆ ἐμμονὴ στὴν ἀμετανοησία καὶ αἰχμαλωσία στὰ πάθη καὶ στὸν διάβολο.

Ἡ ἀνακαινιστικὴ χάρις τῆς θείας δωρεᾶς καὶ ἡ ἄφεση τῆς ἀσέβειας τῆς καρδιάς ἐπέρχεται μόνον διὰ τῆς αἰσχύνης τῆς Μετανοίας ἐνώπιον ἄλλου, ἥτοι τοῦ Πνευματικοῦ. **Τ**ὸ νὰ ἐξαγορευεῖς τὴν ἀνομίαν σου στὸν Κύριο (Ψαλμ. 31, 5) μὲ τὸν τρόπο αὐτό, εἶναι ὀπωσδήποτε

ντροπιαστικό και έπώδυνο. Χωρίς όμως τούτο, δέν συγχωρείσαι και θα ύποστεις κατασχύνη στην τελική Κρίση ένώπιον Άγγέλων και του κόσμου παντός. Συμφέρει ή μικρή αισχύνη ένώπιον του Πνευματικού από κάθε άποψη, και ή άποδοχή τής όποιας ευθύνης χωρίς δικαιολογίες, για να θεραπευθούμε από τον όγκο τής ύπερηφανείας και φιλαμαρτησίας και να προσελκύσουμε την θεία Χάρη.

Μία προσπάθεια ύπεκφυγής μας από την πνευματική μας ευθύνη για τις όποιες πτώσεις μας, μικρές ή μεγάλες, είναι να ρίπτουμε όλη την ευθύνη στον πονηρό ή στους άλλους ανθρώπους. Βέβαια, ό πειραστής διάβολος έχει μερίδιο στην παρακίνηση μας να διαπράξουμε άμαρτία, αλλά αυτή είναι ή δουλειά του. Αυτός πάντοτε αυτό κάνει και θα κάνει. Τό πρόβλημα είναι γιατί οι άπατηλές ύποδειξεις του βρίσκουν μέσα μας άπήχηση; **Κανείς δέν άμαρτάνει έξαναγκαστικά. Με την θέλησή μας άμαρτάνουμε. Κάτι μέσα μας πάσχει, είναι άθεραπευτο και έλκύεται από την άμαρτία. Κάποιος λεπτός λογισμός μέσα στην ψυχή μας δημιουργεί φλεγμονή, έσωτερική ταραχή και έσωτερικό άναβρασμό, ώστε να άναδύεται, άφορμής και ευκαιρίας δοθείσης, κάτι τό άμαρτωλό προς τα έξω. Κάποιες καλά κρυμμένες κακίες ύπάρχουν ίσως μέσα μας, μη ένοχλούμενες, οι όποιες φανερώνονται όταν προκύψει κάποια σχετική αίτια, κάποιος πειρασμός, ξαφνιάζοντας και έμας τους ίδιους! Και άναλογίζόμαστε με άπορία: Ποϋ ήταν κρυμμένο αυτό τό φοβερό άγκάθι;...**

Βεβαίως, κάθε τέτοια θλιβερή και έπώδυνη διαπίστωση δέν πρέπει να μάς οδηγεί σε άπελπισία και άπογοήτευση, ούτε σε άδιαφορία και άγνόηση. Χρειάζεται πνευματική άνδρεία για καλή Μετάνοια. Άμέσως μετά την όποια πτώση, τό πιό σημαντικό είναι να μην δοθεί καθόλου χρόνος στην όλιγορία, αλλά να συνεχισθεί ή προσευχή (ό κανόνας προσευχής) και μάλιστα να ένταθεί. Άν άφήσουμε την προσευχή δήθεν από ντροπή και έλλειψη παρησίας, τότε δέν θα βρούμε Μετάνοια, θα σκληρύνουμε και θα χειροτερεύσουμε.

Με την πρώτη ευκαιρία καταφεύγουμε στον Πνευματικό πατέρα, ό όποιος όφείλει να διατηρεί πάντοτε την καρδιά του άνοικτή για τα τέκνα του, σαν καλός και στοργικός πατέρας, κατά τό παράδειγμα του Χριστού.

Ή Έξομολόγηση δέν γίνεται σε Εικονίσματα, ούτε την άποφεύγουμε λόγω ντροπής. Άν έχουμε όντως Μετάνοια και προετοιμασία, δέν καθυστερούμε στο ιερό Μυστήριο, αλλά είμαστε γρήγοροι και σαφείς, χωρίς λεπτομέρειες και πολυλογίες, χωρίς έλαφρυντικές σοφιστείες και μάλιστα χωρίς αυθάδειες ή και πεισματικές άντιρρήσεις.

Πρέπει να έχουμε έμπιστοσύνη στον Πνευματικό μας πατέρα και να δεχόμαστε τους λόγους του κατά την πνευματική μας καθοδήγηση

ώς ἀπὸ Θεοῦ, γιὰ τὴν θεραπεία τῆς ταλαιπώρου ψυχῆς μας. **Δ**εχόμαστε τὶς ὁδηγίες καὶ ὑποδείξεις του μὲ ὑπακοή, διότι ἂν δὲν κάνουμε ὑπακοή στὸν Πνευματικό, τότε ἐξ ἀνάγκης θὰ κάνουμε ὑπακοή «σὲ πολλὰ ἀφεντικά», σὲ πάθη καὶ ἀδυναμίες, καὶ θὰ παραμένουμε ἀλύτρωτοι δέσμοι τοῦ ἐγωϊσμοῦ καὶ τοῦ ἀθεράπευτου θελήματός μας.

Τὸ νὰ ταπεινώνουμε τὸν ἑαυτό μας ἐνώπιον ἐνὸς ἀπλοῦ, θεοφοβούμενου Κληρικοῦ, ἔχει πολὺ μεγαλύτερη ἀξία στὰ μάτια τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τὸ νὰ διαπρέπουμε στὶς δῆθεν δάφνες καὶ ἐπιτυχίες μας, δρέποντες τοὺς πικροὺς καρποὺς τοῦ ἀνυποτάκτου ἐγὼ μας.

Τὰ ἁμαρτήματά μας μπορεῖ νὰ χρειάζονται νὰ «κανονισθοῦν», νὰ λάβουμε δηλαδὴ ἐπιτίμια. **Α**ὐτὰ δὲν ἀποτελοῦν «τιμωρία» γιὰ «ἰκανοποίηση» τῆς τρωθείσης θείας δικαιοσύνης, κατὰ δυτικὴ δικανικὴ ἔννοια.

Ὁ Θεὸς συγχωρεῖ διὰ τῆς Ἀγάπης καὶ τοῦ τιμίου Αἵματός Του, ὅμως ὁ ἄνθρωπος ὁ ὁποῖος ἐξετράπη σοβαρά, ἔχει ἀνάγκη καθάρσεως, ὑπενθυμίσεως, συγκρατήσεως καὶ προσευχῆς. **Τ**ὰ ἐπιτίμια εἶναι παιδαγωγικὰ θεραπευτικὰ φάρμακα. **Ἄ**ν ὁ ἐξομολογούμενος καταλάβει ἔμπρακτα ὅτι ἡ κάθε σοβαρὴ πτώση στοιχίζει ἀκριβά, θὰ τὸ ξανασκεφθεῖ πάρα πολὺ γιὰ νὰ ξαναπέσει μὲ εὐκολία. **Ἡ** κατάργηση τῶν ἐπιτιμιῶν, ἢ ἡ πλήρης ἐλαχιστοποίησή τους ἀπὸ τοὺς συγχρόνους ἰδίως Πνευματικούς, μὲ τὸ πρόσχημα βοηθείας καὶ μὴ ἐκφοβισμοῦ καὶ ἀπομακρύνσεως τῶν προσερχομένων, μᾶλλον δὲν βοηθεῖ, ἔστω κι ἂν βεβαίως χρειάζεται μεγάλη διάκριση καὶ συγκατάβαση στὴν οἰκονόμηση τῶν διαφορῶν περιπτώσεων.

Ἄλλωστε, εἶναι ἀνάγκη νὰ δοκιμασθεῖ ἡ σταθερότητα τοῦ μετανοοῦντος, ὥστε νὰ καταστεῖ ἄξιος ἐμπιστοσύνης θείων δωρεῶν καὶ εὐλογιῶν. **Ἀ**παιτοῦνται «καρποὶ μετανοίας» γιὰ νὰ μὴν ἀπορριφθοῦμε ὡς ἀνάξιοι δοῦλοι, ράθυμοι καὶ ἀμετανόητοι.

Οὶ δὲ καρποὶ τῆς καλῆς Ἐξομολογήσεως εἶναι ἡ συγχώρηση καὶ ἄφεση τῶν ἁμαρτιῶν, ὅπως καὶ ἡ μακαριότητα τῆς ψυχικῆς ἐλευθερίας, γαλήνης καὶ ἀγαλλιάσεως. **Τ**ίποτε στὴν γῆ δὲν ὑπάρχει παρόμοιο, διότι ἐδῶ ἢ δωρεὰ εἶναι θεία, πρόκειται γιὰ Μυστήριο στὸ ὁποῖο δρᾷ ἡ πανσθενουργὸς χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Καμιὰ ἁμαρτία δὲν εἶναι ἀσυγχώρητη, παρὰ μόνον ἡ ἀμετανόητη καὶ ἀνεξαγόρευτη. **Κ**αὶ ὁποῖος Πνευματικὸς τολμᾷ νὰ τίθεται πάνω ἀπὸ τὴν Φιλανθρωπία τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ ἀπελπίζει Χριστιανό, ὅτι ἡ ἁμαρτία του, ἀκόμη καὶ ἡ πιὸ φρικτὴ καὶ εἰδεχθῆς, εἶναι ἀσυγχώρητη ἢ ἔστω ὅτι ἡ συγχώρησή της εἶναι ἀμφίβολη, τότε αὐτὸς ὁ Πνευματικὸς πρέπει νὰ παυθεῖ ἀπὸ τὴν διακονία του ὡς πλήρως ἀκατάλληλος καὶ ἐπικίνδυνος!

Ἦπάρχει μιὰ σοβαρὴ διαφορά: **Ε**ἶναι ἄλλο πρᾶγμα νὰ μὴν διαγνώσουμε Μετάνοια καὶ νὰ δώσουμε χρονικὸ περιθώριο στὸν ἐξο-

μολογούμενο για επίγνωση τῆς ἀμαρτίας καὶ ἐκπλήρωση Κανόνος, προκειμένου νὰ τοῦ ἀναγνώσουμε συγχωρητικὴ εὐχή, καὶ εἶναι διαφορετικὸ πρᾶγμα νὰ ἐξωθήσουμε – μὲ τὴν ἀπολυτότητα καὶ πλήρη ἀκαμψία μας – κάποια ψυχὴ σὲ ἀπόγνωση!

Μετὰ τὴν Ἐξομολόγηση, χειάζεται πολλὴ προσοχὴ καὶ ἀγώνας, διότι λαμβάνουμε μὲν συγχώρηση καὶ ἄφεση, ὅμως ἡ μνήμη τῶν ἀμαρτημάτων παραμένει μέσα στὸν ἄνθρωπο, ἔστω καὶ ἀνενεργῆς. **Ἄν** ὁ ἄνθρωπος ἀπροσεκτῆσει καὶ ἀπομακρυνθεῖ, ἡ μνήμη αὐτὴ ἀμέσως ἐνεργοποιεῖται καὶ ζητεῖ ἐπιτακτικὰ ἐκπλήρωση. **Ἐπίσης**, παραμένει καὶ ἡ κακὴ συνήθεια, ἡ ὁποία εὐκαίρως ἀκαίρως κάνει τὴν ἐμφάνισή της καὶ ζητεῖ ἱκανοποίηση. **Χρειαίεται** αἱματηρὸς ἀγώνας γιὰ νὰ μὴν ὑποκύψει ὁ μετανοῶν, διότι ἡ δύναμη τῆς κακῆς συνηθείας ἀποκτᾷ ἰσχὴ δευτέρας φύσεως στὸν ἄνθρωπο.

Ἄς θυμηθοῦμε μόνον ὅτι ἡ Ἁγία Μαρία ἢ Αἰγυπτία δοκιμάσθηκε στὴν ἔρημο 17 ὀλόκληρα χρόνια στὸ καμίνι τῆς πίεσεως τῶν προτέρων ἀμαρτιῶν της, μέχρις ὅτου χάριτι Θεοῦ ἐλευθερωθεῖ πλήρως, χωρὶς νὰ ὑποκύψει.

* * *

Εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐφιστήσουμε τὴν προσοχὴ στὰ ὄνειρα καὶ στὶς διαφορὲς ὀραματικὲς ἐμφάνειες. **Ἄν** ὑπάρχει τέτοια προδιάθεση καὶ αὐτὴ δὲν ἐλέγχεται οὔτε περιορίζεται μὲ διακριτικὸ Πνευματικὸ, τότε ἡ διολίσθηση σὲ πλάνη εἶναι σχεδὸν βέβαιη. **Προσοχὴ** ἀκόμη στὶς προφητολογίαις καὶ μελλοντολογίαις, διότι ἡ πλάνη ἐπίσης ἐλλοχεύει. **Ἡ** διάθεση νὰ φανεῖ κάποιος πρὸ αὐστηρὸς καὶ ἀκριβῆς Πνευματικὸς καὶ ἡ ἐμμονὴ σὲ παρεξηγήσιμες λεπτομέρειες, ἐνῶ ὑπάρχουν ἄλλα πολὺ σοβαρῶτερα θέματα καὶ ζητήματα, δεικνύει πρόβλημα τὸ ὁποῖο ἐγκυμονεῖ κινδύνους σὲ Πνευματικὸ καὶ ἐξομολογούμενο. **Χρειαίεται** προσοχὴ στὴν ἀποφυγὴ καλλιέργειας τυπολατρίας, νευρωτικῶν ἐμμονῶν, συμπεριφορᾶς βρεφοποιήσεως καὶ τυποποιήσεως τῶν πάντων στὴν καθημερινότητα τῶν ἐξομολογουμένων. **Ἄν** εἶναι διακριτικὸ νὰ ζητοῦν κάποιοι Πνευματικοὶ τέτοια ὑπακοὴ καὶ ἐξάρτηση ἀπὸ τὰ πνευματικὰ τους τέκνα στὸν κόσμος, σὰν νὰ πρόκειται γιὰ Δοκίμους Μοναχοὺς ἢ κανονικοὺς Μοναχοὺς σὲ Μοναστήρι. **Ἦ** ὑπάρχει σὲ κάποιες περιπτώσεις μιὰ ἐμφανῆς ἔλλειψη ἰσορροπίας σὲ αὐτὸ καὶ μιὰ ἀδυναμία ἐπιτεύξεως μέτρου. **Ἐπίσης**, χρειαίεται μεγάλη προσοχὴ στὴν καλλιέργεια ἀνελεύθερων προσωπικοτήτων, στὶς κολακεῖες, ὅπως καὶ στὴν ἄμεση ἢ ἔμμεση προσωπολατρία. **Ὅλα** αὐτὰ ὀδηγοῦν ἀναπόφευκτα, ἀργὰ ἢ γρήγορα, σὲ ἐκτροπές.

Τὸν Πνευματικὸ σεβόμαστε, ἐμπιστευόμαστε, ὑπακοῦμε καὶ ἀγαποῦμε, ἀλλὰ οὔτε τὸν κρίνουμε αὐστηρά, ἐφ' ὅσον τὸν ἐπιλέξαμε ἐλεύθερα, οὔτε τὸν ἐξιδανικεύουμε ἀνεπίτρεπτα, ὥστε ἐξυμνῶντας

τον υπερβολικά και προσκολλόμενοι άρρωστημένα, χάσουμε τὸν ὀρθὸ προσανατολισμό μας. **Καὶ** ἀντὶ γιὰ Χριστολάτρες, καταντήσουμε ἀνθρωπολάτρες καὶ προσωπολάτρες, γενόμενοι αἴτιοι ζημιῶν καὶ ταραχῶν στὴν Ἐκκλησία.

Ἵπενθυμίζουμε ὅτι κάποιοι πιστοί, καὶ ἰδίως κάποιες πιστές, ἔχουν τὴν τάση νὰ ὑπαισέρχονται ἀδιάκριτα στὴν ζωὴ τοῦ Πνευματικοῦ, ἀκόμη καὶ στὰ προσωπικά του θέματα, καὶ καταβάλλουν προσπάθεια νὰ τὸν ἐπηρεάζουν ἀκόμη καὶ γιὰ ἐκκλησιαστικά ζητήματα. **Ἀ**λίμονο ὅμως ἂν ὁ Πνευματικὸς ὑποκύψει σὲ ὑποδείξεις συμβούλων, καὶ μάλιστα ἰδίως ἐκ τῶν γυναικῶν (εἴτε μὲ κοσμικὰ ρούχα εἴτε μὲ ράσα στὴν ἐμφάνιση), διότι τότε τὰ πράγματα ἐκτρέπονται καὶ ἐγκυμονοῦν σοβαροὺς κινδύνους προσωπικοῦς καὶ ἐκκλησιαστικούς.

Τέλος, γιὰ νὰ κλείσουμε αὐτὸ τὸ Κεφάλαιό μας, χρειάζεται νὰ τοισθεῖ ὅτι ἡ Ἐξομολόγηση προστατεύεται ἀπὸ τὸ ἀπόρητο. **Γ**ιὰ κανένα λόγο ὁ Πνευματικὸς δὲν ἀποκαλύπτει τὰ τῆς Ἐξομολογήσεως ὁποιοδήποτε πιστοῦ, ἀλλὰ καὶ ὁ πιστὸς δὲν ἀποκαλύπτει σὲ ἄλλους τὰ ὅσα διημείφθησαν στὴν Ἐξομολόγηση καὶ τὸν τρόπο οἰκονομήσεώς του, πρὸς ἀποφυγὴν παρανοήσεων καὶ παρεξηγήσεων ἀπὸ τὶς ἀναπόφευκτες συγκρίσεις πού θὰ προκύψουν, διότι ἡ κάθε περίπτωση εἶναι συγκεκριμένη καὶ ξεχωριστὴ καὶ ἀπαιτεῖ εἰδικὴ μεταχείριση καὶ ἀντιμετώπιση.

Καὶ ἐρχόμαστε πλέον στὸ ἐπόμενο, πῶς ἐξειδικευμένο Κεφάλαιό μας.

* * *

Γ'. Ὁ Πνευματικὸς, ἡ ἀποστολὴ καὶ ἡ ἀσφάλειά του

Ὁ Πνευματικὸς πατέρας εἶναι αὐτὸς, ὁ ὁποῖος ἐπωμίζεται τὸ θαυμαστὸ ἔργο τῆς πνευματικῆς ἀναγεννήσεως τῶν πιστῶν. **Ο**υσιαστικά, εἶναι εἰς τύπον καὶ τόπον Χριστοῦ, συνεχίζοντας τὸ σωτήριο ἔργο Του. **Ἡ** ἀποστολὴ του ἐπιτελεῖται μὲ τὴν φωτισμένη διδασκαλία καὶ νοηθεσία του, μὲ τὴν πατρικὴ διακριτικότητά του, καὶ μὲ τὴν ἄφεση τῶν ἁμαρτιῶν πού παρέχει.

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος γράφει τὸ γνωστὸ: «ἐὰν γὰρ μυρίους παιδαγωγοὺς ἔχητε ἐν Χριστῷ, ἀλλ' οὐ πολλοὺς πατέρας» (Α' Κορ. 4, 15). **Ὁ Πνευματικὸς πατέρας** συντελεῖ σὲ κάτι πολὺ βαθύτερο ἀπὸ τὴν διδασχὴ, πού εἶναι ἡ διὰ τοῦ Εὐαγγελίου νέα γέννηση τοῦ πιστοῦ γιὰ τὴν αἰωνιότητα. **Γ**ιὰ νὰ ἐπιτυχάνεται αὐτό, πρέπει προηγουμένως ὁ Πνευματικὸς πατέρας νὰ ἔχει χρηματίσει πνευματικὸς υἱός. **Καὶ** ἐπίσης, γιὰ νὰ γνωρίζει νὰ ἐξομολογεῖ καλῶς καὶ ἐπιεικῶς, πρέπει νὰ γνωρίζει νὰ ἐξομολογεῖται ὁ ἴδιος πολὺ καλῶς στὸν δικό του Πνευματικὸ πατέρα. **Μ**όνον ὁποῖος ἀφομοιώνει καὶ βιώνει ὀρθῶς τὴν Παράδοση τῆς Ἐκκλησίας, δύναται καὶ νὰ τὴν μεταδώσει ὡς Πνευματικὸς πατέρας μυστηριακὰ στὰ πνευματικά του τέκνα.

Κατ' ἐξοχὴν Πνευματικὸς πατέρας στὴν Ἐκκλησία εἶναι ὁ Ἐπίσκοπος. Αὐτὸς φέρει τὸ πλήρωμα τῆς Ἱερωσύνης καὶ καθιστᾶ Πνευματικὸς πατέρες διὰ τῆς χειροτονίας καὶ χειροθεσίας. Ὑποτίθεται ὅτι ἔχει διέλθει καλῶς καὶ ἐπιτυχῶς τὸ στάδιο τῆς πνευματικῆς προετοιμασίας, ὅτι εἶναι ἔμπειρος, δοκιμασμένος καὶ διακριτικός. Ὅτι πληροὶ τὶς προϋποθέσεις τὶς ὁποῖες θέτει ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος: «καθαρθῆναι δεῖ πρῶτον, εἶτα καθάραι· σοφισθῆναι, καὶ οὕτω σοφίσαι· γενέσθαι φῶς, καὶ φωτίσαι... ἐγγίσει Θεῷ, καὶ προσαγαγεῖν ἄλλους· αγιασθῆναι, καὶ αγιάσαι· χειραγωγῆσαι μετὰ χειρῶν, συμβουλευσαί μετὰ συνέσεως» (Λόγος Β' «ἀπολογητικός...», κεφ. ΟΑ', ΡΓ τ. 35, 480). **Τὸ ἔργο τῆς καθοδηγήσεως τῶν πιστῶν ἀποτελεῖ ὄχι μέγιστη ἐξουσία, ἀλλὰ μέγιστη σταυρική διακονία.**

Ὑπὸ τὴν ἐννοία αὐτῆ, ὁ Ἐπίσκοπος δὲν εἶναι πρωτίστως καὶ κυρίως ἓνας διοικητής, κυβερνήτης καὶ ὀργανωτής, ἀλλὰ ὁ ἀληθινὸς **Πατέρας** στὴν Ἐπαρχία του, ὁ ὁποῖος διακονεῖ στὴν θυσιαστικὴ διαδικασία ἀναγεννήσεως τῶν πιστῶν καὶ καθοδηγήσεώς τους στὴν ὁδὸ τοῦ θεοῦ θελήματος, ὅπως καὶ στὶς δυσκολίες τῆς καθημερινῆς ζωῆς τους.

Γι' αὐτὸ καὶ ὁ Μυσταγωγὸς Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας Ἅγιος Συμεὼν Ἀρχιεπίσκοπος Θεσσαλονίκης, τονίζει χαρακτηριστικὰ κατὰ τὸ πρῶτο μισὸ τοῦ ΙΕ' αἰῶνος: **«Τὸ τῆς πνευματικῆς πατρότητος λειτουργημα... τοσοῦτον ἱερώτατον τοῦτο, ὅτι μόνον ἐπισκόπων ἐστὶ καὶ οὐ πρεσβυτέρων, ὡς οἱ κανόνες φασί. Τὸ πρεσβυτέρους δὲ ἐνεργεῖν τὸ τοιοῦτον κατ' ἀνάγκην γίνεται, καὶ μετὰ προτροπῆς ἐπισκόπου, καὶ ἀπόντος αὐτοῦ, οὐ παρόντος. Καὶ τὰ μεῖζον τῶν ἐγκλημάτων, ἤτοι ἄρνησιν πίστεως, καὶ φονικὴν ἁμαρτίαν, καὶ τὰ τῶν ἱερατικῶν πτώματα, εἰς τὸν ἐπίσκοπον ἀναφέρεσθαι χρή, καὶ ὅσα περ ἕτερα διαφεύγει τὴν τοῦ ἀναδεχομένου γνῶσιν, καὶ πάντα πράττειν μετὰ τῆς τοῦ ἐπισκόπου βουλῆς· ὅτι τοῦ ἐπισκόπου ἔργον ἴδιον»** («Περὶ τῶν ἱερῶν χειροτονιῶν», κεφ. σμθ', ΡΓ 155, 468).

Ὁ Ἐπίσκοπος λοιπὸν διαχειρίζεται κατ' ἀποκλειστικὸ τρόπο τὴν ὑπόθεση τῆς μετανοίας καὶ κατὰ τὴν κρίση του διενεργεῖ τὴν Οἰκονομία ἰδίως στὶς περιπτώσεις βαριῶν ἁμαρτιῶν. Αὐτὸς δὲ ἐπιλέγει καὶ τὸν κατάλληλο ἀπὸ τὸν ἱερὸ Κληρὸ του προκειμένου νὰ ἐκχωρήσει τὴν φοβερὴ αὐτὴ διακονία ἐξ ἀνάγκης, διότι δὲν δύναται νὰ βρῆσθετα παντοῦ, διενεργώντας τὴν παραχώρηση διὰ ἐιδικῆς πρὸς τοῦτο ἱεραῆς Ἀκολουθίας καὶ ἐκδόσεως ἐιδικοῦ Ἐνταλτηρίου Γράμματος.

Νὰ διευκρινισθεῖ βεβαίως ἐδῶ, ὅτι ὁ Πρεσβύτερος ὁ ὁποῖος καθίσταται Πνευματικὸς, ἀσκεῖ τὴν διακονία του μόνον ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς Ἐνορίας του. **Γιὰ** ἄσκηση τῆς Πνευματικῆς πατρότητος ἐκτὸς αὐτῆς, χρειάζεται ἐιδικὴ πρὸς τοῦτο εὐλογία ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπό του.

ἂν δὲ μεταβῆ σὲ Ἑνορία ἄλλης Ἐπισκοπῆς, ἀπαιτεῖται πρόσθετα καὶ ἡ εὐλογία ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπο τῆς Ἐπαρχίας ἐντὸς τῆς ὁποίας εἰσέρχεται. **Ἄν** καὶ τὸ ὀρθὸν θὰ ἦταν ὅσοι πιστοὶ ἔχουν Πνευματικὸ ἀπὸ ἄλλη Ἑνορία ἢ ἄλλη Ἐπισκοπή, πρᾶγμα φυσικὰ ἐπιτρεπτό, νὰ μεταβαίνουν ἐκεῖνοι πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ Πνευματικοῦ τους στὴν Ἑνορία του, καὶ ὄχι νὰ περιοδεύει ὁ Πνευματικὸς ἐκτὸς αὐτῆς, πολλὰς φορὰς μάλιστα ἀπεριόριστα, ἄνευ σχετικῆς ἐνημερώσεως, γνώσεως, ἀδείας-εὐλογίας κ.λπ.

Ἐπίσης, οἱ Πρεσβύτεροι εἶναι καλὸ νὰ ἐξομολογοῦνται στὸν Ἐπίσκοπό τους, ἂν καὶ ὄχι ὑποχρεωτικῶς· ἀρκεῖ πάντως νὰ ἔχουν Πνευματικὸ. **Ὁ** δὲ Ἐπίσκοπος δύναται νὰ λύσει παράλογο ἐπιτίμιο, τὸ ὁποῖο ἐπέβαλε Πρεσβύτερος Πνευματικὸς, ἂν ὁ παθὼν καταφύγει εἰς αὐτὸν αἰτούμενος βοήθεια. **Τὸ** αὐτὸ δύναται νὰ πράξει καὶ ἡ Ἱερὰ Σύνοδος, σὲ περίπτωση παραλόγου ἐπιτιμίου ποῦ ἐπέβαλε Ἐπίσκοπος.

Οὐδεὶς ἔχει ἀπεριόριστη ἐξουσία στὴν Ἐκκλησία. **Ἄπαντες** ἔχουμε περιορισμοὺς καὶ κρινόμεθα. **Μόνον** ἐπαναστατικοὶ τύποι ὅταν στριμωχθοῦν γιὰ ἀδιακρίσεις καὶ ἐκτροπές τους, ἀντὶ νὰ ταπεινωθοῦν καὶ ἐπανορθώσουν, ἀναζητοῦν λόγους καὶ αἰτίες δῆθεν πίστεως καὶ δικαιοσύνης γιὰ χωρισμὸ καὶ διαίρεση, προκειμένου νὰ παραμείνουν ἀσύδοτοι καὶ νὰ κάνουν πλέον ὅ,τι θέλουν ἀνεξέλεγκτα. **Τὸ** κακὸ στὴν ἐποχὴ μας ἔχει παραγίνει, ὥστε στὸ ὄνομα τῆς δῆθεν γνησίας Ὁρθοδοξίας καὶ τῆς «ἀκριβείας τῆς Πίστεως», νὰ διαπράττονται οἱ πιὸ μεγάλες παρανομίες ἀπὸ ἀπίθανους ἀνθρώπους ποῦ εὐτελίζουν τὰ πάντα στὸν βωμὸ τοῦ συμφέροντος, τῆς ματαιοδοξίας, καὶ ἐν τέλει τῆς ἀθεοφοβίας τους!...

Καὶ κάτι ἄλλο σημαντικό: **Οἱ** Ἐφημέριοι δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἀπαιτοῦν νὰ κοινωνοῦν εἰς αὐτοὺς μόνον ὅσοι καὶ ἐξομολογοῦνται εἰς αὐτοὺς ἐπίσης. **Ἄρκει** ὁ πιστὸς νὰ ἔχει τὴν εὐλογία καὶ ἄδεια κανονικοῦ Πνευματικοῦ τῆς Ἐκκλησίας μας, ὥστε νὰ δύναται νὰ κοινωνεῖ σὲ κάθε Ἑνορία μας, ἄνευ δυνατότητος παρεμποδίσεώς του ἀπὸ τὸν ἐκάστοτε Ἐφημέριο.

Τὸ βέβαιον εἶναι, ὅτι ἐνάρετος Πνευματικὸς πατέρας μὲ συναίσθηση τῆς ἀποστολῆς του δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ περιπέσει σὲ ἀντικανονικότητες καὶ ἀδιακρίσεις. **Καὶ** τοῦτο, διότι παραμένει ἀσφαλῆς ἐντὸς τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ πνεύματος καὶ φρονήματος.

Ὁ Ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἁγιορείτης σπεύδει νὰ τονίσει ἐξ ἀρχῆς τὰ ἐξῆς σημαντικὰ στὸν Πνευματικὸ: **«Πρέπει** νὰ ἔχῃς μίαν ἐξαίρετον καὶ διαφορετικὴν ἀρετὴν καὶ ἀγιότητα ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, καὶ ἀπὸ αὐτοὺς ἀκόμη τοὺς συνιερεῖς σου, ἀπὸ τοὺς ὁποίους μέλλεις νὰ ἐκλεχθῆς καὶ νὰ ἔχῃς ἰατρευμένα καὶ νικημένα τὰ πάθη σου, νὰ ἔχῃς διαφορετικὴν

ἀγιότητα ἀπὸ τοὺς ἄλλους· διότι σὺ ὁποῦ ἔχεις νὰ κατασταθῆς Πνευματικός, πρέπει νὰ πολιτεύεσαι μίαν ζωὴν πνευματικὴν, κυβερνωμένην μετὰ τὴν χάριν καὶ τὴν διάκρισιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἃν θέλῃς νὰ ἔχῃς τὸ ὄνομα τοῦ Πνευματικοῦ ἀληθινὸν καὶ σύμφωνον μετὰ τὸ πρᾶγμα» (Ἐξομολογητᾶριον, ἔκδ. Νεκταρίου Παναγοπούλου, Ἀθῆναι 1988, σελ. 17).

Ἄρα, ὁ Πνευματικὸς ὁ ὁποῖος ἀναλαμβάνει τὸ βαρύτερον ἔργον μετὰ τὴν εὐλογία τοῦ Ἐπισκόπου του, ὀφείλει νὰ αὐξάνει καὶ νὰ μεταμορφώνεται πνευματικὰ κατὰ τέτοιον τρόπον, ὥστε ὁ ἐξομολογούμενος νὰ βλέπει σ' αὐτὸν μίαν ἔμψυχον εἰκόνα Χριστοῦ, γεμάτην ἰλαρότητα, συμπόνειαν καὶ πνευματικὴν ἀγάπην. **Κυρίως** δὲ πρέπει νὰ στολιζέται μετὰ τὴν κορυφαίαν ἀρετὴν τῆς διακρίσεως, προκειμένου νὰ οἰκοδομῇ τὶς ψυχὰς καὶ νὰ μὴ τὶς ζημιώνει ἢ σκανδαλίζει μετὰ τὶς παραξενιὰς, ἰδιοτροπίαις καὶ ἀδιακρισίαις του, ἢ μετὰ τὴν ἀδεξιότητα καὶ ἄγνοιάν του.

Ἀπαιτεῖται νὰ διακρίνεται πρῶτος αὐτὸς ἀπὸ ὑγιᾶς ἐκκλησιαστικὸν φρόνημα καὶ ἦθος, διότι διαφορετικὰ πῶς θὰ καλλιεργῆσει ψυχὰς μετὰ ὀρθὸν ἐκκλησιαστικὸν προσανατολισμόν; **Νὰ μὴ** διακρίνεται ἀπὸ πάθη καὶ μικρότητες, νὰ μὴ ἐλκύεται ἀπὸ τὴν ματαιότητα τῶν παρόντων καὶ ἀπὸ τὸ διάχυτον κοσμικὸν πνεῦμα καὶ φρόνημα. **Νὰ μὴ** προσωποληπτῇ, νὰ μὴ νικιέται ἀπὸ τὰ ὑλικά, νὰ μὴ εἶναι φιλοχρήματος, πλεονέκτης καὶ φιλήδονος, καὶ ἐπίσης νὰ μὴ ἀναμιγνύεται εἰς τὰ πολιτικά. **Διότι** πῶς θὰ διακονῆσει εἰς τὴν θεουργίαν τῶν ἀνθρώπων; **Πῶς** θὰ ἐπιτελέσει τὴν διακονίαν τῆς καταλλαγῆς τοῦ μετὰ τὸν Θεὸν καὶ μετὰ τὸν ἄνθρωπον, ὡς μεσίτης καὶ ὡς ἄνθρωπος εἰρήνης, ἐνότητος καὶ προσευχῆς;

Πνευματικὸς κατὰ κυριολεξίαν εἶναι ὁ φορέας τῆς Χάριτος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· ὄχι ἀπλῶς λόγῳ τῆς χειροτονίας καὶ χειροθεσίας ποῦ ἔλαβε, ἀλλὰ λόγῳ τῆς ἀλήθειας τῆς ζωῆς του, τῆς ταπεινώσεως καὶ ἐγκρατείας του, τῆς ἀκριβοῦς τηρήσεως τῶν θείων Ἐντολῶν.

Ὁ Πνευματικὸς εἶναι ἀναγκαῖον νὰ κατέχει πολὺ καλὰ τὴν γνώσιν τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς, τὸν νόμον καὶ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, τὴν βασικὴν διδασκαλίαν τῶν Ἁγίων Πατέρων, τοὺς Ἱερὰς Κανόνες τῶν Οἰκουμενικῶν καὶ Τοπικῶν Συνόδων καὶ τῶν Ἁγίων Πατέρων. **Νὰ** ἐρωτᾷ δὲ περὶ ὧν δὲν γνωρίζει ἢ δὲν εἶναι βέβαιος, νὰ προσφεύγει τακτικὰ εἰς τὸν Ἐπίσκοπόν του ἢ εἰς τὸν Πνευματικόν του γιὰ ἐρώτησιν καὶ καθοδήγησιν, νὰ γνωρίζει πότε νὰ εἶναι ἐπιεικὴς καὶ πότε νὰ εἶναι αὐστηρὸς. **Ἡ** ἐπιεικεία καὶ ἡ οἰκονομία του ὁμοίως νὰ μὴ ἀμνηστεύουν τὴν ἁμαρτίαν. **Νὰ** ἀποστρέφεται τὴν ἀνομίαν, ἀλλὰ νὰ δεικνύει συγκρατᾶσιν εἰς τὸν ἁμαρτωλόν.

Τὸ κύριον χαρακτηριστικὸν τοῦ Ἱερέως καὶ πολὺ περισσότερον τοῦ Πνευματικοῦ εἶναι ἡ αὐτογνωσία. **Ἡ** καλὴ γνώσιν τῆς καταστάσεως καὶ τῶν μέτρων του. **Χωρὶς** γνώσιν τοῦ ἑαυτοῦ, πῶς θὰ ἐπέλθῃ ἡ θεογνωσία;

Σὲ τοῦτο ὁμως ἐναντιώνονται πολλὰ πράγματα, καὶ πρωτίστως **α)** ὁ ἐχθρὸς διάβολος, ὁ ὁποῖος ἐπιθυμεῖ νὰ ἀποκοιμίζει τὸν Ποιμένα καὶ νὰ τὸν ἐξαπατᾷ, ὅτι ὅλα σὲ αὐτὸν εἶναι περίφημα, ὅτι εἶναι ὁ καλύτερος, ὁ πιὸ ἀκριβῆς καὶ ὑποδειγματικὸς κ.λπ. **β)** ἡ ἐξωστρέφεια, ποῦ μᾶς κάνει ὑπερδραστήριους στὰ ἐξωτερικά, ὥστε νὰ λησμονοῦμε τὰ ἐσωτερικά τοῦ ἑαυτοῦ μας, καὶ **γ)** ἡ ἐξοικείωση μὲ τὰ θεῖα, ἡ μηχανοποίηση δίκην ρουτίνας τῆς διακονίας μας, ὥστε νὰ ἐπιτελοῦμε τὰ λειτουργικά ἰδίως καθήκοντά μας σὰν ἠθοποιοί, ἄνευ φόβου Θεοῦ καὶ βαθιᾶς ἐσωτερικῆς συμμετοχῆς, παρὰ γιὰ ἐντυπωσιασμὸ καὶ μὲ διάθεση προβολῆς τῶν πεπραγμένων μας. **Β**εβαία, πρὸς ἀποφυγὴν παρεξηγήσεως, προβολὴ λελογισμένη χρειάζεται σήμερα γιὰ πολλοὺς λόγους, ἀλλὰ ὄχι μὲ τρόπο ἐξεζητημένο καὶ ἀδιάκριτο.

Στὸν πνευματικὸ ἀγῶνα ἐμφανίζονται κάποτε ἐσωτερικὸ κενό, ἀκηδία ψυχῆς, πνευματικὴ ἀμέλεια καὶ ἀφροντησιὰ τοῦ ἑαυτοῦ. Ὑπάρχει ὅπως εἶπαμε σπουδὴ γιὰ τὴν σωτηρία τῶν ἄλλων χωρὶς νὰ ἐπιδεικνύεται ἀνάλογη προσοχὴ καὶ ἐπιμέλεια γιὰ τὴν φροντίδα ἡμῶν τῶν ἰδίων. Ἐν τούτοις, μόνον μὲ τὸ *φῶς τῆς ταπεινώσεως* ἂν ἐξετάσουμε τίμια καὶ εἰλικρινὰ τὸν ἑαυτό μας, τότε θὰ διαπιστώσουμε ὅτι πολλὰ πράγματα δὲν πηγαίνουν καλὰ πρωτίστως μέσα μας καὶ χρειάζονται ἄμεση διόρθωση!

* * *

Ἀδελφοὶ καὶ Πατέρες·

Φθάσαμε στὴν «καρδιά» τοῦ θεματός μας. Ἐπιτρέψατέ μου νὰ προχωρήσω σὲ αὐτὰ ποῦ συντελοῦν στὴν πνευματικὴ μας ὠφέλεια καὶ συναίσθηση καὶ μᾶς φέρνουν πρὸ τῶν εὐθυνῶν μας. Συνήθως ἔχουμε τὴν τάση νὰ κρίνουμε καὶ νὰ κατακρίνουμε ἄλλους, νὰ ἐντοπίζουμε προβληματικά καὶ λανθασμένα σημεῖα γύρω μας, καὶ ἐπίσης νὰ ὀρίζουμε μὲ σχετικὴ εὐκολία στοὺς ἄλλους πῶς νὰ διορθωθοῦν, νὰ μετανοήσουν, νὰ συμμορφωθοῦν, νὰ κοινωνήσουν. Ἐμεῖς ὁμως κατὰ πόσον ἀναπαύουμε πραγματικὰ τὸν Θεὸ μὲ τὴν καλὴ αὐτογνωσία καὶ μετάνοιά μας; **Μ**ήπως ἡ καλύτερευση πρωτίστως τῆς δικῆς μας πνευματικῆς καταστάσεως θὰ συντελέσει καὶ στὴν διόρθωση τῶν προβλημάτων ποῦ παρατηροῦνται γύρω μας;

Εἶναι γνωστὸν ὅτι ὅλοι πταίουμε, ὅλοι ἀνεξαιρέτως ἁμαρτάνουμε, διότι εἴμαστε ὁμοιοπαθεῖς συναμαρτωλοί. Ὅλοι ἔχουμε ἄμεση ἀνάγκη, ἀκόμη καὶ οἱ Πνευματικοί, Ἀρχιερεῖς καὶ Ἱερεῖς, ὅπως καὶ ὁ ἱερὸς Κλήρος γενικά, μετανοίας καὶ ἐξομολογήσεως. **Θ**ὰ ἔλεγα, ἐμεῖς περισσότερο ἀπὸ ὅλους τοὺς ἄλλους.

Τὰ μικρὰ τὰ δικά μας, ποῦ ἀξιωθήκαμε εἰδικῆς καὶ ὑπερμέγιστης Χάριτος, λογίζονται σὰν τὰ μεγάλα τῶν κοσμικῶν. Ἀπὸ ἐμᾶς ἀναμένει ὁ Κύριος περισσότερα, ἀναμένει καλύτερη ἐπιμέλεια ψυχῆς καὶ

ἀκρίβεια στην τήρηση τῶν ἁγίων Ἐντολῶν Του. **Ὁ**λοι μας ἔχουμε ἀνάγκη διαρκoῦς Μετανοίας, γι' αὐτὸ καὶ πάλιν ὁ Ἅγιος Συμεὼν Θεσσαλονίκης μᾶς ἀπευθύνεται καὶ μᾶς λέγει:

«Νὰ μετανοοῦμε ὅλοι, λαϊκοὶ καὶ μοναχοί, κληρικοὶ καὶ ἱερεῖς καὶ ἀρχιερεῖς. Κανεῖς νὰ μὴν ἐξαιρεῖ τὸν ἑαυτό του ἀπὸ τὴν μετάνοια, διότι ὅλοι ἁμαρτήσαμε καὶ ἁμαρτάνουμε καὶ ὀφείλουμε ὅλοι νὰ μετανοοῦμε!... **Κι ἐγὼ (λέγει ὁ ἱερὸς Συμεὼν) μετὴν χάρι τῷ Σωτῆρος μας φωνάζω δυνατὰ σὲ ὅλους, χωρὶς νὰ ἐξαιρῶ τὸν ἑαυτό μου: **Ἄς** μετανοοῦμε γιὰ νὰ σωθοῦμε!»** («Περὶ Μετανοίας», κεφ. σνβ', PG 155, 472BC).

Οἱ Ἱερεῖς δὲν δικαιολογεῖται νὰ ἔχουν ἄγνοια, γι' αὐτὸ καὶ οἱ ἁμαρτίες τους, ἃς ἐλπίσουμε μικρὲς καὶ συγγνωστές, ἥτοι εὐκολοϊάτρευτες καὶ εὐκολοσυγχώρητες, εἶναι καὶ λογίζονται «ἁμαρτήματα», ἐνῶ τῶν λαϊκῶν ποὺ ἔχουν κάποια ἐλαφρυντικὰ καλοῦνται «ἀγνοήματα» (βλ. εὐχή μετὰ τὴν μεγάλη Εἴσοδο στὴν Θ. Λειτουργία τοῦ ἱ. Χρυσοστόμου).

Γι' αὐτὸ ἀπὸ τὰ ἀρχαῖα χρόνια εἶχε ἐπικρατήσῃ τὸ κοινὸ ἄμφιο σὲ ὅλους τοὺς ἱερατικοὺς βαθμοὺς, τὸ Στιχάριον, νὰ εἶναι κατὰ βάσιν λευκὸ, εἰς ὑπενθύμισιν τοῦ βαπτισματικοῦ χιτῶνος, ἥτοι εἰς ἔνδειξιν ψυχосоματικῆς καθαρότητος. **Γιὰ** τὸν λόγο τοῦτο, ὁ νηπτικὸς Ὅσιος Θεόγγνωστος διαγορεύει: **«Ἀφοῦ** πρῶτα μετὰ ποταμοὺς δακρῦων θὰ λευκαίνεσαι καλύτερα κι ἀπὸ χιόνι, τότε μετὰ λευκασμένη τὴν συνείδηση ἀπὸ καθαρότητα, ἄγγιζε τὰ Ἅγια ὡς ἅγιος, φανερόνοντας τὴν ἐσωτερικὴ ὠραιότητα τῆς ψυχῆς σου μετὰ τὴν ἐξωτερικὴ ἀγγελόμορφη λευκότητα τῶν ἀμφίων» («Περὶ πράξεως καὶ θεωρίας καὶ περὶ ἱερωσύνης», κεφ. ιη', Φιλοκαλία τῶν ἱερῶν Νηπτικῶν, τ. Β', ἐκδ. «Ἀστήρ», Ἀθῆναι 1958, σελ. 258).

Καὶ γιὰ νὰ μὴν σκεφθεῖ κάποιος ὅτι αὐτὰ εἶναι παλαιὰ καὶ ἀπροσπέλαστα γιὰ μᾶς σήμερα, ἐνθυμοῦμαι ὁ ὁμιλῶν πρὸ δεκαετιῶν, σὲ συνομιλία μου μετὰ ἀπλὸ ἐγγαμο Ἱερέα τῆς Ἐκκλησίας μας, ὁ ὁποῖος ἐκοιμήθη κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, ὅταν τὸν ἐρώτησα σχετικὰ μετὰ τὴν προετοιμασία του γιὰ τὴν τέλεση τῆς Θ. Λειτουργίας, μετὰ βεβαίωσε μετὰ φυσικότητα καὶ εἰλικρίνεια ὅτι ἂν δὲν ἔλθουν δάκρυα κατανύξεως καὶ μετανοίας στὴν ἐγκάρδια προσευχὴ του, τὸ θεωροῦσε σχεδὸν ἀνεπίτρεπτο νὰ προχωρήσῃ στὴν τέλεση τοῦ φρικτοῦ Μυστηρίου! **Ἀναλογιζόμενος** σήμερα αὐτό, καὶ χαίρομαι, καὶ θαυμάζω, ὅπως καὶ ἐλέγχομαι!...

Ἐπειδὴ λοιπὸν καὶ οἱ Κληρικοὶ περὶκείνται σάρκα καὶ αἷμα, ἐνοχλοῦνται καὶ αὐτοὶ ἀπὸ πάθη καὶ τραυματίζονται, γιὰ νὰ εἶναι ταπεινοί, συγκαταβατικοὶ καὶ συγχωρητικοί, σύμφωνα μετὰ τὸν ἱερὸ Χρυσόστομο (βλ. «Λόγος εἰς Πέτρον τὸν ἀπόστολον καὶ Ἠλίαν τὸν προφήτην», κεφ. ξα', PG 50, 726-727).

Ἄρα, ἡ ἐξομολόγηση τοῦ κάθε Κληρικοῦ, ὅπως βεβαίως καὶ τοῦ Πνευματικοῦ, σὲ ἄλλον Πνευματικὸ, εἶναι ἀναγκαῖα καὶ γιὰ τὴν

δική του θεραπεία, ὅπως καὶ γιὰ νὰ διατηρεῖ ἀντικειμενικὴ κρίση σχετικὰ μὲ τοὺς πιστοὺς καὶ τὰ πάθη καὶ ἁμαρτήματά τους. **Τί** σημαίνει αὐτό; **Ἄν** εἶναι ὁ ἴδιος σκοτισμένος ἀπὸ πάθη καὶ νικιέται ἀπὸ κάποιο ἁμάρτημα χωρὶς νὰ μετανοεῖ, τότε πολὺ εὐκολα θὰ εἶναι ὑπερβολικὰ συγκαταβατικὸς στοὺς ἁμαρτωλοὺς ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ὑποπίπτουν στὸ ἴδιο ἢ σὲ παραπλήσιο ἁμάρτημα. **Ἐνῶ** ἂν ἀγωνίζεται κατ' αὐτοῦ καὶ ἐπιδεικνύει μετάνοια, θὰ εἶναι σὲ θέση νὰ συμβουλευθεῖ καὶ νὰ καθοδηγήσει ὀρθῶς καὶ θεραπευτικῶς.

Διαφορετικά, ἂν ὄντας ἡττημένος ἀπὸ πάθη καὶ ἁμαρτήματα καὶ μὴ βιώνων τὴν Μετάνοια ἐν ἐξομολογήσει, ἀποπειραθεῖ νὰ θεραπεύσει ἄλλους, θὰ ἀκούσει παρὰ Κυρίου τὸ γνωστόν: «*ίατρέ, θεράπευσον σεαυτόν*»! (Λουκ. 4, 23).

Ἄλλωστε, ὁ Πνευματικὸς εἶναι ἀπαραίτητο νὰ ὑπόκειται στὴν *διαδικασία ἐλέγχου* γιὰ τὴν ὀρθὴ ἢ μὴ πορεία του. **Εἶναι** ἀνάγκη νὰ διακρίνεται γιὰ πνεῦμα μαθητείας, ταπεινώσεως καὶ μετανοίας. **Νὰ** θέτει ὑπὸ τὴν κρίσιν ἄλλων πεπειραμένων Πνευματικῶν, καὶ δὴ τοῦ Ἐπισκόπου του, τοὺς τρόπους οἰκονομήσεως ποὺ ἐπιλέγει, σὲ δύσκολες μάλιστα περιπτώσεις, ὥστε νὰ εἶναι βέβαιος ὅτι βαδίζει καλῶς καὶ θεοφιλῶς.

Ἐπίσης, οἱ Κληρικοὶ παριστάμεθα ἐνώπιον τοῦ ἱεροῦ Θυσιαστηρίου, ὡς ἱερουργοὶ τῶν θείων Μυστηρίων καὶ μάλιστα τῆς Θ. Εὐχαριστίας. **Ὡς** ἐκ τούτου, ὀφείλουμε νὰ εἴμαστε σὲ διαρκῆ πνευματικὴ ἐγρήγορση καὶ σὲ ὑψηλὴ πνευματικὴ κατάσταση, ἂν πρόκειται νὰ ἰστάμεθα ἀκατακρίτως ἐνώπιον τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ μας. **Γι'** αὐτὸ καὶ ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος ἐρωτᾷ, πόση καθαρότητα καὶ εὐλάβεια πρέπει νὰ ἀπαιτήσουμε ἀπὸ τοὺς Λειτουργούς, καὶ ἀπαντᾷ ὁ ἴδιος ὅτι **ἡ ψυχὴ τοῦ Ἱερωμένου πρέπει νὰ λάμπει σὰν φῶς ποὺ καταυγάζει τὴν οἰκουμένη!** (βλ. Λόγος ΣΤ' Περὶ Ἱερωσύνης, κεφ. 54, ΕΠΕ 28, Θεσσαλονίκη 1978, σελ. 268-271).

Μόνον ὅταν τελοῦμε καὶ προσερχόμαστε στὴν Θ. Εὐχαριστία μὲ καθαρὴ καρδιὰ καὶ νοῦ, μὲ μετάνοια, μόνον τότε ὁ Χριστὸς γίνεται *φάρμακο θεραπευτικὸ* τῆς ψυχῆς μας. **Ἄν** ὅμως ἀναβράζει μέσα μας κάποιο σοβαρὸ πάθος, π.χ. φθόνου καὶ κακίας ἐναντίον κάποιου ἄλλου, ἢ ἐμπαθῆς ἀνεπίτρεπτη προσκόλλησις σὲ κάποιο πρόσωπο, τότε πῶς θὰ ἐπέλθει θεραπεία; **Πρέπει** νὰ ἔχει προηγηθεῖ μετάνοια καὶ ἐξομολόγησις, διότι διαφορετικὰ θὰ λάβουμε κρίμα καὶ κατάκριμα...

Ὁ λόγος καὶ ἡ δράσις μας πρέπει νὰ συμφωνοῦν μὲ τὸ βίωμά μας, ἂν θὰ πρέπει νὰ εἴμαστε πειστικοί, νὰ ἀγγίζουμε ψυχὰς καὶ νὰ ὠφελοῦμε τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους.

Ἄν ἀναρωτηθοῦμε ποιά εἶναι τὰ πιθανὰ ἁμαρτήματα ποὺ μᾶς ἐξαιπατοῦν, θὰ βροῦμε πολλὰ: ἔλλειψη ἀληθινῆς εὐλάβειας καὶ φόβου

Θεοῦ, ἔλλειψη καθαρότητος καρδίας, λογισμῶν καὶ ἐνθυμήσεων (δὲν λέω κἄν γιὰ κάτι πῶς προχωρημένο ἐναντι τοῦ ἑαυτοῦ μας ἢ ἐναντι ἄλλου προσώπου), ἀπρεπῆς περιέργεια, αὐταρέσκεια, ἀλαζονεία, μεγάλη ἰδέα περὶ τῶν δῆθεν ἐξαιρετικῶν χαρισμάτων μας, κάποτε ὑποτίμηση καὶ ἐξουθένωση τοῦ Ποιμνίου· ἄλλοτε ἐμφανίζεται ὀλιγοπιστία, ἄλλοτε φιλαργυρία, συμφεροντολογία, πονηρία, ψεῦδος, πολυφαγία, ματαιοδοξία, ἐξουσιαστικὸ φρόνημα, κατάκριση, διαβολή, ὀργή, μνησικακία, θυμός, πολυλογία καὶ περιττολογία, κοσμικὸ φρόνημα, ἀπρεπεῖς ἐκφράσεις, ταραχή, σύγχυση, ἀνισορροπία· σκανδαλισμὸς ποιμνίου, διαπληκτισμοί, ἀγένεια, νευρικότητα, φατριασμοί...

Ἀκολουθοῦν κάποια χαρακτηριστικὰ ἐρωτήματα: **Φ**ροντίζουμε γιὰ τὴν ἡσυχία, τάξη, εὐπρέπεια καὶ καθαρότητα στὸν Ναὸ καὶ μάλιστα στὸ Ἱερὸ Βῆμα; **Ἐ**πικρατεῖ καθαριότητα ἢ ὑπάρχει κατάσταση ἀκαταστασίας; **Τ**ὰ ἱερὰ Σκευὴ εἶναι περιποιημένα; **Τ**ὸ ἅγιο Εὐαγγέλιο; **Τ**ὸ ἱερὸ Ἀντιμήνσιο εἶναι καθαρὸ; **Τ**ὰ ἱερὰ Καλύμματα; **Ο**ἰ ἱερατικὲς Φυλλάδες; **Τ**ὰ δίπτυχα; **Ἦ**πάρχει ἐπαρκὲς φωτισμὸς, ἢ μέσα στὸ ἡμίφως ἐπικρατεῖ ἀταξία; **Μ**ήπως εἴμαστε ἀκόμη καὶ στὶς πῶς ἱερὲς στιγμὲς ὑπερκινητικοί, διαχυτικοί, ἀσυμμάζευτοι; **Φ**ροντίζουμε νὰ μὴν εἰσέρχονται στὸ Ἱερὸ λαϊκοὶ καὶ λοιποὶ μικροὶ καὶ μεγάλοι ποὺ κάποτε μπαινοβγαίνουν ἀνεξέλεγκτα; **Ἀ**λλὰ πῶς καὶ πότε θὰ μεταρσιωθοῦμε καὶ θὰ νοιώσουμε θεῖα σκιρτήματα, θεῖες ἀναβάσεις, θεῖα ἐνεργήματα; **Ἀ**λήθεια, μπορούμε νὰ συγκεντρωθοῦμε καὶ νὰ προσευχηθοῦμε στὸν κατ' ἐξοχὴν θεῖο τόπο προσευχῆς, ὅταν ἐντὸς τοῦ Ἱεροῦ Βήματος ἐπικρατεῖ συνήθως φασαρία; **Π**ῶς εἶναι δυνατὸν νὰ συνομιλοῦν κάποιοι δυνατὰ, νὰ ἀκούγονται κάποτε ἀκόμη καὶ ἀστεῖα, γέλοια, πειράγματα;

Εἶναι κατανοητὲς καὶ ἀπαραίτητες κάποιες χαμηλόφωνες συνεννοήσεις, ἀλλὰ ὄχι συνεχεῖς συζητήσεις καὶ ὀχλαγωγία, ποὺ ἀποδεικνύουν ὅτι δὲν ὑπάρχει συναίσθηση οὔτε ποῦ βρισκόμεθα, οὔτε τί ἐπιτελοῦμε, οὔτε σὲ τί ἀποβλέπουμε!

Ἦλα τὰ ἀνωτέρω, τὰ ὁποῖα παρουσιάσθηκαν τηλεγραφικὰ καὶ ἐνδεικτικὰ, μᾶς ἀπασχολοῦν; **Κ**άνουμε αὐτοκριτική; **Ἐ**λεγχόμαστε, μετανοοῦμε καὶ προσπαθοῦμε νὰ βελτιωθοῦμε, ἢ συνηθίσαμε καὶ τὰ θεωροῦμε φυσικὰ καὶ ἀναπότρεπτα; **Κ**αὶ ἀρκεῖ ἀπλῶς μία συγχωρητικὴ εὐχή ἀπὸ τὸν Προεξάρχοντα τῆς Θ. Λειτουργίας πρὶν ἀπὸ τὴν Θ. Κοινωνία, προκειμένου νὰ ἔχουμε τὴν ψευδαίσθηση ὅτι αὐτομάτως, ὡς διὰ μαγείας, τακτοποιηθήκαμε καὶ εἴμαστε ἔτοιμοι νὰ συμμετάσχουμε στὰ φρικτὰ Μυστήρια ἀκατακρίτως, εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν καὶ εἰς ζωὴν αἰώνιον;!...

Καὶ ἐπειδὴ ὁμιλοῦμε καὶ γιὰ Πνευματικούς καὶ γιὰ Ἐξομολόγηση, ὁ Ἅγιος Συμεὼν ὁ Νέος Θεολόγος ἔρχεται νὰ μᾶς προσγειώ-

σει, ἀπευθυνόμενος κυρίως στὸν Πνευματικό: **«Πρέπει νὰ φωτισθῆς πρῶτον ἀπὸ τὸ ἀληθινὸν φῶς, καὶ μετὰ ταῦτα νὰ φέρῃς καὶ ἄλλους εἰς αὐτὸ τὸ φῶς. Πρέπει νὰ ἐλευθερωθῆς πρῶτον σύ, καὶ ἔτσι νὰ ἐπιχειρῖζεσαι διὰ νὰ ἐλευθερώσῃς ἄλλους»** (Λόγος Ὁδοηκοστὸς Ζ', ἔκδ. Διον. Ζαγοραίου, Β. Ρηγοπούλου, Θεσσαλονίκη 1969, σελ. 499).

Καὶ ὁ Ἅγιος Εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης ὁ Θεολόγος βεβαιώνει: «ἐὰν ὁμολογῶμεν τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, πιστὸς ἐστὶ καὶ δίκαιος (ὁ Θεός), ἵνα ἀφῆ τὰς ἁμαρτίας καὶ καθαρῖση ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἀδικίας» (Α' Ἰω. 1, 9).

* * *

Κατόπιν πάντων τούτων, ὑπάρχει ἀκόμα κάποιος στὸν ἱερὸ Κληρο, ὁ ὁποῖος θὰ μπορούσε στ' ἀλήθεια νὰ ἰσχυρισθεῖ ὅτι ἡ Ἐξομολόγηση σὲ μᾶς περιττεύει; **Ὅ**τι δὲν χρειαζόμαστε Πνευματικό, οὔτε τακτική, καθαρὴ καὶ εἰλικρινῆ ἐξαγόρευση; **Εἶ**ναι βέβαια κατανοητὸ ὅτι μπορεῖ νὰ ὑπάρχει εἰδικὴ δυσκολία ὡς πρὸς τὴν εὔρεση καλοῦ, ἐμπίστου καὶ διακριτικοῦ Πνευματικοῦ, ἀλλὰ εἶναι καλύτερα νὰ εἶσαι μαθητὴς μαθητοῦ, παρὰ νὰ τρυγᾷς τοὺς ἀνωφελεῖς καρπούς τοῦ ἰδίου θελήματος.

Λέγουμε τοῦτο, διότι ὑπάρχουν Κληρικοὶ ποὺ δὲν ἐξομολογοῦνται, ἢ δὲν ἀποκαλύπτουν ποτὲ τέτοιο πρᾶγμα ἂν γίνεται, ποῦ γίνεται, σὲ ποιὸν καὶ πότε. **Ἄ**ν δὲν ἔχουμε φθάσει σὲ ἀναισθησία καὶ σκληροκαρδία, πράγματα φοβερά, τότε εἶναι ἄμεση ἀνάγκη νὰ ἀναθεωρήσουμε τὴν ἀδράνεια καὶ τὴν σοβαρὴ παράλειψή μας, ἢ ὁποῖα μόνον τὸν διάβολο χαροποιεῖ. **Ἄ**ς σπεύσουμε νὰ βροῦμε θεοφοβούμενο καὶ διακριτικὸ Πνευματικό, γιὰ νὰ ἀνοίγουμε τὴν καρδιά μας καὶ νὰ γευόμαστε πρῶτοι ἐμεῖς αὐτὰ ποὺ ἐξηγοῦμε καὶ ἀπαιτοῦμε ἀπὸ τοὺς ἄλλους. **Δ**ιαφορετικά, ὑποκρινόμαστε καὶ βρισκόμαστε σὲ μεγάλο καὶ ἄμεσο πνευματικὸ κίνδυνο.

Ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος λέγει ὅτι ἐμεῖς οἱ Κληρικοί, ὡς Ποιμένες λογικῶν προβάτων, πρέπει νὰ ἔχουμε **περίσσευμα ἀρετῆς**, ὥστε νὰ κάνουμε ἐναρέτους τοὺς Χριστιανούς μας. **Ἄ**ν δὲν κατορθώσουμε αὐτὸ, δὲν θὰ εἶμαστε ἱκανοὶ οὔτε τοὺς ἑαυτούς μας νὰ σώσουμε! (βλ. «Υπόμνημα εἰς τὸν Ἅγιον Ματθαῖον τὸν Εὐαγγελιστὴν», Ὁμιλία ΙΕ', κεφ. στ', PG 57, 231).

Ἄλλὰ πῶς κατορθώνεται αὐτὸ ἂν ὄχι διὰ τῆς βιώσεως τῆς Μετανοίας ἀπὸ ἐμᾶς τοὺς ἴδιους καὶ τὴν συνεχῆ κάθαρσή μας στὸ θεῖο λουτρὸ τῆς ἐξομολογήσεως;

Ἄς ἀναφερθοῦμε σὲ ἓνα παράδειγμα διδακτικὸ ἀπὸ τὸν Βίο τοῦ στολισμένου πλουσίως μὲ θεῖα χαρίσματα Ὁσίου Ἀμβροσίου τῆς Ὀπτινα (τέλη ΙΘ' αἰ.), ὅπου διαβάζουμε:

«Ὁ ἱερομόναχος Πλάτων, ποὺ γιὰ ὠρισμένο χρονικὸ διάστημα χρημάτισε ἐξομολόγος του, εἶχε πολλὰ νὰ πῆ γιὰ τὴν συντετριμμένη καρδιά του.

«Πόσο μὲ δίδασκε ἡ ἐξομολόγηση τοῦ π. Ἀμβροσίου! Μὲ τί μεγάλη ταπείνωση καὶ συντριβὴ ἐξαγόρευε τὶς ἁμαρτίες του! Καὶ τί ἁμαρτίες; Τέτοιες ποὺ ἐμεῖς οὔτε τὶς ὑπολογίζουμε καθόλου. Κατέλυε π.χ. τὴν Τετάρτη ἢ τὴν

Παρασκευὴ ἐξ αἰτίας τῆς στομαχικῆς του παθήσεως, καὶ γι' αὐτὴ τὴν πρά-
ξη ὠδύροταν. **Γονάτιζε μπροστὰ στὴν εἰκόνα τοῦ Κυρίου καὶ σὰν κατάδι-
κος ἐκλιπαροῦσε τὸ θεῖον ἔλεος. Βλέποντάς τον νὰ θρηνηῖ ἔτσι ἀναλυόμενον**
κι ἐγὼ σὲ δάκρυα»» (Ὅσιος Ἀμβρόσιος τῆς Ὀπτινα, Ἱ. Μονὴ Παρακλήτου,
Ὁρωπὸς 1998, σελ. 212).

Ἵπάρχει κάποιον σχόλιο σὲ αὐτὴ τὴν ἀποκαλυπτικὴ περιγραφή;...

* * *

Πατέρες καὶ Ἀδελφοί·

Καὶ μετὰ τὴν Ἐξομολόγηση δὲν δικαιολογεῖται καμία χαλαρό-
τητα καὶ ἐπανάπαυση, ἀλλὰ συνεχῆς ἀγώνας γιὰ ἐκρίζωση τῶν ἐνο-
χλούντων παθῶν, ὥστε νὰ ἀσφαλισθοῦμε ἀπὸ μελλοντικὲς ἐκτροπὲς
καὶ πτώσεις. **Χ**ρειάζεται ἀσκήση, νηστεία, προσευχή. **Μ**όνον ὡς
ἄνθρωποι προσευχῆς θὰ διατελοῦμε ὑπὸ τὴν θεία σκέπη, προστασία,
ἐμπνευση καὶ ὁδηγία. **Ν**ὰ ἔχουμε ὑπ' ὄψιν μας ὅτι οἱ πιστοί, ἂν κα-
ταλάβουν καὶ πιστοποιήσουν ὅτι ἔχουν ὡς Ποιμένα ἄνθρωπο προσ-
ευχῆς, θὰ τοῦ συμπαραστέκονται πάντοτε καὶ θὰ τὸν περιβάλλουν μὲ
ἀγάπη, ἀφοσίωση καὶ σεβασμό.

Κάτι πάρα πολὺ σημαντικὸ γιὰ τὸν συνεχῆ καταρτισμὸ καὶ φωτι-
σμὸ μας εἶναι ἡ συνεχῆς μελέτη τοῦ θεοῦ λόγου, ἡ ἐνασχόληση μὲ
τὸ ἅγιο Εὐαγγέλιο, μέσα στὰ θεῖα νοήματα τοῦ ὁποίου θὰ πρέπει νὰ
κολυμβᾷ κυριολεκτικὰ ὁ νοῦς μας. **Ἔ**τσι λαμβάνουμε θεραπευτικὴ
χάρη καὶ εὐλογία καὶ ἐκδιώκονται τὰ πάθη, εἴμεθα δὲ πάντοτε ἔτοι-
μοι γιὰ νὰ ἐκφράζουμε λόγον ἀγαθὸν καὶ οἰκοδομητικόν.

Μὴ λησμονοῦμε ὅτι χρειαζόμαστε πνευματικὴ κατάρτιση διὰ βίου.
Ὅλοι οἱ κλάδοι τῶν ἐπιστημῶν καὶ δραστηριοτήτων, καὶ μάλιστα οἱ
σχετιζόμενοι μὲ τὴν ἰατρικὴ, χρειάζονται συνεχῆ κατάρτιση στὰ νέα
δεδομένα καὶ ἐπιτεύγματα τοῦ χώρου τους, γιὰ νὰ εἶναι ἐνήμεροι καὶ
νὰ παρέχουν ὅσο τὸ δυνατόν καλύτερες ὑπηρεσίες στὸν κόσμον.

Ὅι Κληρικοὶ καὶ οἱ Πνευματικοὶ γνωρίζουν τὰ πάντα; **Β**αδίζουν
ἀπλῶς ἀπὸ διαίσθηση, ἐκ πείρας; **Εἶ**ναι στὸν «αὐτόματο πιλότο»;
Ἄν δὲν μελετοῦμε καὶ καταρτιζόμαστε διαρκῶς, ἐννοῶ σὲ σοβαρὸ
ἐπίπεδο ἀπὸ τὰ καθιερωμένα βιβλία τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὄχι στὰ πε-
ταχτὰ ἀπὸ ἱστολόγια ἀμφιβόλου προελεύσεως καὶ ποιότητος στὸ
διαδίκτυο καὶ ἀπὸ τὸ «καφενεῖο» τοῦ facebook καὶ τῶν λοιπῶν μέ-
σων κοινωνικῆς δικτύωσης, τότε πάσχουμε πολὺ σοβαρῶς. **Ἄ**ν δὲν
εἴμαστε εὐαίσθητοποιημένοι στὰ σύγχρονα θέματα καὶ ρεύματα καὶ
πάλιν ἀπὸ σοβαρὲς πηγές (βλ. διλήμματα βιοηθικῆς, ἐκρηκτικὲς ἀνα-
καλύψεις στὰ θέματα ψηφιακῆς πραγματικότητος καὶ τεχνητῆς νοη-
μοσύνης, καὶ τῶν ἐφαρμογῶν καὶ κινδύνων ποὺ σημαίνουν), θέματα
τὰ ὁποῖα ἔχουν σαφῶς καὶ πνευματικὴ σημασία καὶ βαρύτητα στὰ
ἀποκαλυπτικὰ χρόνια ποὺ ζοῦμε, πῶς θὰ ἀνταποκριθοῦμε σοβαρὰ

καὶ ψυχραῖμα, καὶ ὄχι βέβαια ἀδέξια καὶ σπασμωδικά, σὲ ὅσα πρωτοφανῆ συμβαίνουν καὶ ἔρχονται;

Σαφῶς καὶ τὰ πιδ σημαντικὰ ἐφόδια μας εἶναι ἡ ἐν μετανοίᾳ προσευχὴ καὶ ὁ θεῖος φωτισμός, τὰ ὁποῖα βασικῶς καὶ κυρίως χαρακτηρίζουν τοὺς Ἁγίους. **Ε**μεῖς ὁμως οἱ ὑπόλοιποι χρειαζόμαστε καὶ ἄλλα πράγματα, γνώσεις καὶ ὑποδείξεις, γιὰ νὰ ἀντιμετωπίσουμε γιὰ παράδειγμα τὶς σύγχρονες ψυχικὲς λεγόμενες παθήσεις, τὴν κατάθλιψη κ.λπ. **Π**ῶς θὰ ἀποκτήσουμε τὴν διάκριση μεταξὺ τῶν παθολογικῆς φύσεως ἀσθενειῶν ἀπὸ τὶς πειρασμικὲς ἐπιρροές; **Ε**ἶναι ὅλοι οἱ προβληματικοὶ ἄνθρωποι δαιμονισμένοι; ἢ ψυχικὰ ἄρρωστοι; ἢ καὶ τὰ δύο; **Ο**ἱ ἀπαντήσεις ἐδῶ δὲν εἶναι εὐκόλες καὶ μονοσήμαντες. **Χ**ρειαζονται ἀκόμη καὶ γνώσεις ψυχιατρικῆς γιὰ νὰ ἀνταπεξέλθουμε σὲ αὐτὰ τὰ δύσκολα θέματα, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ πνευματικὰ ἐφόδια.

Επίσης, προκειμένου νὰ ἀντιμετωπίσουμε τὰ σύγχρονα ρεύματα ἀπιστίας, ἀθεΐας, ἀγνωστικισμοῦ, ὅπως καὶ τὰ τρέχοντα νεο-εποχιστικὰ καὶ ἀποκρυφιστικὰ κινήματα μὲ τὶς πάμπολλες ἀποχρώσεις τους, πόσο καλὴ καὶ στέρεη γνώση πρέπει νὰ ἔχουμε τόσο τῶν ἀρχῶν τῆς Ὁρθοδόξου Πίστεώς μας, ὅσο καὶ τῆς Ὁρθοδόξου ἀπολογητικῆς ἐναντι ὅλων αὐτῶν τῶν πειρασμικῶν καὶ βλαπτικῶν φαινομένων, τὰ ὁποῖα καταστρέφουν ψυχοσωματικὰ ὅσους ἐμπλέκονται σ' αὐτά;

Αλλὰ τὸ πιδ σπουδαῖο εἶναι ἡ καλὴ κατάρτιση στὴν νηπτικὴ φιλοκαλικὴ Πατερικὴ θεραπευτικὴ. **Τ**ὸ ἐνδιαφέρον σὲ αὐτὸ δὲν εἶναι συσσώρευση γνώσεων, ἀν καὶ χρειάζεται ἐπίσης σκληρὴ καὶ συστηματικὴ μελέτη. **Τ**ὸ πιδ σημαντικὸ εἶναι τὸ **βίωμα**. **Γ**νωρίζουμε ἀπὸ «ἡσυχία»; **Π**ῶς νὰ ἀποσυρόμαστε στὸ «ταμεῖον» τῆς ψυχῆς μας, στὸν ἔσω ἄνθρωπο, γιὰ προσευχὴ καὶ δὴ νοερά; **Γ**νωρίζουμε τὴν ἀντιμετώπιση τοῦ πολέμου τῶν λογισμῶν; **Γ**νωρίζουμε ἀπὸ φυλακὴ αἰσθήσεων καὶ περιφρούρηση τῆς καρδιακῆς καθαρότητος; **Δ**ιακρινόμαστε ἀπὸ ἰσχυρὴ αὐτοκυριαρχία; **Π**αραμένουμε ὑπομονετικοὶ καὶ ἀνεξίκακοι σὲ ἐκτροπὲς ἄλλων, οἱ ὁποῖες μᾶς στενοχωροῦν, ἀπογοητεύουν καὶ πληγώνουν;

Η σύγχρονη κοινωνία μέσα στὴν ὁποία ζοῦμε δὲν βοηθεῖ καθόλου σὲ αὐτά, ἀλλὰ μᾶλλον ἐκτρέπει ἐντελῶς. **Η** περιδιάβαση στὸν πεπτωκότα κόσμο τῶν αἰσθήσεων καὶ τῆς ἀνομίας, ἡ ὁποία προσφέρεται πλέον στὸν κάθε ἕναν σήμερα πάρα πολὺ εὐκόλα μέσω τοῦ «ἔξυπνου» κινητοῦ τηλεφώνου, ἐλκύει ἰδιαίτερα ὄχι μόνον τοὺς νέους ἀνθρώπους καὶ τὶς μικρὲς καὶ ἀνώριμες ἡλικίες, ἀλλὰ σχεδὸν τοὺς πάντες, μικροὺς καὶ μεγάλους. **Κ**αὶ μάλιστα, μὲ τὴν βοήθεια τῆς τεχνητῆς νοημοσύνης αὐτὸ θὰ ἐπεκταθεῖ καὶ θὰ τελειοποιηθεῖ ἀφάνταστα τὸ ἀμέσως ἐπόμενο διάστημα, ὥστε ὁ ἐθισμὸς νὰ εἶναι ἀσυναγώνιστος καὶ ἡ διάκριση τοῦ ἀληθοῦς ἀπὸ τὸ ψευδὲς νὰ εἶναι σχεδὸν ἐντελῶς ἀδύνατη. **Π**οῖός

θα μείνει ἀπρόσβλητος ὥστε νὰ παραμείνει πιστὸς στὴν πνευματικὴ ἀδολεσχία καὶ προσευχῆ, στὸ «σταύρωμα» τῶν ἐμπαθῶν αἰσθήσεων καὶ στὴν πνευματικὴ ἐλευθερία, γιὰ νὰ ποθεῖ καὶ νὰ παραπέμπει στὴν οὐράνια πραγματικότητα; **Θ**ὰ πρόκειται περὶ θαύματος, **κι ἐμεῖς καλοῦμαστε νὰ ζήσουμε τὸ θαῦμα καὶ νὰ μεταδώσουμε τὸ θαῦμα!**

Ἄλλὰ τοῦτο θα ἐπιτευχθεῖ μόνον ἂν ἡ διαδικτυακὴ πλοήγησή μας εἶναι ἀπολύτως ἐλεγμένη καὶ περιορισμένη. **Μ**όνον τότε θα ἔχουμε ἐλπίδα γιὰ νὰ ἀπεγκλωβισθοῦμε ἀπὸ τὰ νέα φοβερὰ ἀόρατα δεσμά, μὲ τὰ ὁποῖα ζώσθηκε καὶ δέθηκε ὀλόκληρη ἡ οἰκουμένη. **Ἄ**ν κυριαρχοῦμε στὸν φιλοθεάμονα ἐμπαθῆ ἑαυτὸ μας, ὁ ὁποῖος ἐπιζητᾷ συνεχῶς ἱκανοποίηση ἀπὸ τὰ τεχνολογικὰ ἀγαθὰ, τότε πράγματι θα εἶμαστε σὲ θέση νὰ ἱεουργήσουμε τὴν μυσταγωγία τῆς σωτηρίας μας καὶ ὅσων καλοπροαιρέτων ψυχῶν μᾶς προσεγγίζουν γιὰ βοήθεια καὶ γιὰ ὕδωρ ζῶν χάριτος, ἀληθείας καὶ ὀρθοδόξου ὁμολογίας σὲ καιρὸ πρωτοφανοῦς ἀποστασίας πίστεως καὶ ἠθους. **Δ**ιαφορετικά, θα κυριαρχεῖ ἡ ἀκαταστασία καὶ ἡ ἔλλειψη ἰσορροπίας, εἰρήνης καὶ μέτρου στὴν ψυχὴ καὶ στὴν ζωὴ μας.

Εἶθε νὰ κατασταλάξουμε, Ἄδελφοὶ καὶ Πατέρες, καὶ νὰ ἀναπαυθοῦμε στὸν Χριστό, γιὰ νὰ μὴν περιπίπτουμε στὸν πειρασμὸ νὰ ξεγελοῦμε τὸν ταραγμένο ἑαυτὸ μας μὲ κοσμικὰ ὑποκατάστατα.

Ἡ ὅποια πνευματικὴ προσφορὰ καὶ ἐπιτυχία μας, μέχρι τώρα, ἡ ὅποια πνευματικὴ ἀκτινοβολία μας, δὲν ἀποτελεῖ δικό μας ἐπίτευγμα, ἀλλὰ ἐκδήλωση τῆς Θ. Χάριτος, παρὰ τὴν ἀνεπάρκειά μας, γιὰ τὴν βοήθεια τῶν συνανθρώπων μας, πρὸς δόξαν Θεοῦ.

* * *

Δ'. Ἐπίλογος

Ἡ διακονία μας σήμερα, στὴν ταραγμένη ἐποχὴ μας, ὡς Ὁρθόδοξων Κληρικῶν καὶ Πνευματικῶν, ἀποτελεῖ **ἔργο ὑπεράνθρωπο**. **Μ**όνον μὲ τὴν βοήθεια τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν εὐχὴ καὶ ἐνίσχυση τοῦ δικοῦ μας Πνευματικοῦ, ὅπως καὶ τοῦ Ἐπισκόπου μας, θα μπορούμε νὰ φέρουμε εἰς πέρας τὴν ἱερὰ ἀποστολὴ μας, ὅσο θα παραμένουμε στὴν Ἀλήθεια καὶ Ἀγάπη τοῦ Φιλανθρώπου Χριστοῦ μας, ἐν τῇ ἀγίᾳ Ἐκκλησίᾳ Αὐτοῦ.

Τὸ πιὸ σημαντικὸ εἶναι νὰ ὑπάρχει καὶ νὰ πάλλεται μέσα μας μιὰ **ζῶσα ἀγαπητικὴ καρδιά**, ποὺ θα μᾶς ἐπιτρέπει ὄχι ἀπλῶς νὰ γνωρίζουμε, ἀλλὰ νὰ ζοῦμε τὸ ἅγιο Εὐαγγέλιο, ὥστε οἱ ποταμοὶ τοῦ «ζῶντος ὕδατος» (Ἰω. 7, 38) νὰ ρέουν γιὰ τοὺς ἀνθρώπους ποὺ ἐπίσης θα ἔχουν ἀγάπη γιὰ τὴν Ἀλήθεια, **«ἐπειδὴ [κατὰ τὸν ἀγιασμένο Ἐπίσκοπο Νικόλαο Βελιμίροβιτς] ἡ ἀγάπη εἶναι ποὺ ἀνοίγει τὴν ὄραση καὶ τὴν ἀκοὴ στὸν ἄνθρωπο γιὰ τὴν ἀποκάλυψη τοῦ Χριστοῦ καὶ γιὰ νὰ ζήσει μὰ καὶ γιὰ νὰ πάσχει γιὰ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους.**

»**Ε**ὰν ὁ ἱερέας ἔχει μίᾱ τέτοιαν ἀγάπη, τότε αὐτὴ γίνεται αἰσθητὴ καὶ στὴν προσευχὴ του μέσα στὴν Ἐκκλησία καὶ στὸ κήρυγμά του καὶ φανερώνεται καὶ στὰ ἔργα του. **Ο** ἄνθρωπος ποὺ συζητᾷ μαζί του ἢ τὸν βοηθᾷ βιώνει μιᾱ ξεχωριστὴ αἰσθησι: νιώθει πὼς ἔχει πάρει ἀπὸ τὸν Πνευματικὸ του κάτι τὸ πολύτιμο, τὸ ζωτικῆς σημασίας καὶ ἐνθαρρυντικὸ, νιώθει πὼς γεύεται τὸ φῶς καὶ τὴν θερμὴ τῆς πνευματικῆς φλογός, πὼς ἔχει νιώσει ζωντανὰ τὸ ἀγαθὸ καὶ ἔχει πλησιάσει ἐκεῖνο ποὺ καὶ ὁ Χριστὸς εἶχε ὑπόψη Του ὅταν μιλοῦσε γιὰ τὴν ἀγάπη. **Η** ζῶσα καρδιά ἔχει ἀποθέματα καλοσύνης πρὸς ὅλους, παρηγορία πρὸς τὸν δυστυχοῦντα, βοήθεια πρὸς τοὺς ἐνδεεῖς, συμβουλή πρὸς τοὺς ἀβοηθήτους, τὸν καλὸ λόγο γιὰ τὸν καθένα, τὸ χαμόγελο τῆς καρδιάς γιὰ τὰ πετεινὰ καὶ τὰ λουλούδια. **Π**ολὴ ἀπλά, καὶ ἡ ἀπλὴ ἐπικοινωνία μὲ ἓνα τέτοιο πρόσωπο γίνεται ἀνεπαίσθητα ἓνα ζωντανὸ σχολεῖο καρδιακῆς συμμετοχῆς, ἀγαπητικῆς συμπεριφορᾶς, χριστιανικῆς σοφίας. **Κ**αὶ εἶναι ὅλο αὐτὸ πανέμορφο καὶ χαριτωμένο, ἐπειδὴ ὁ γνήσιος Πνευματικὸς εἶναι φορέας τοῦ χριστιανικοῦ πνεύματος, ἐνὸς πνεύματος ἀγάπης καὶ καρδιακῆς θεωρίας» («Τί ὀφείλει νὰ πράξει ἡ Ἐκκλησία», στὸ Ἅγιοπνευματικὲς διδασχὲς γιὰ τὸν Θεὸ καὶ τοὺς ἀνθρώπους, ἔκδ. Ὁρθόδοξος Κυψέλη, Θεσσαλονίκη 2017, σελ. 19).

Εἶθε τοῦτο νὰ μᾶς χαρακτηρίζει πάντοτε. Ἀμήν!

(*) Βλ. <https://imlp.gr/>. • Ἐπιμέλ. ἡμετ.

Βοηθήματα:

- **Τ**ὰ Ἱερά Μυστήρια, ἔκδ. Ζηλωτῶν Ἁγιορειτῶν Πατέρων, ἄ.χ.τ.
- Ἱερομονάχου Γρηγορίου, Ἡ θεραπεία τῶν θεραπευτῶν – Ὁ κληρικὸς ἐξομολογούμενος, ἔκδ. Ἱερὸν Κουτλουμουσιανὸν Κελλίον Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Θεολόγος, Ἅγιον Ὅρος 2003.
- Ἀρχιμ. Ἀθηναγόρου Καραμαντζάνη, Ὁ ἐαυτὸς μας καὶ... ὁ ἄλλος ἐαυτὸς μας (ἐρεθίσματα ἱερατικῆς αὐτογνωσίας), ἄ.τ., 2003.
- Πρωτοπρ. Στεφάνου Ἀναγνωστοπούλου, Ἀνασασμοὶ Σωτηρίας, ἔκδ. β', Πειραιεὺς 2004.
- Πρωτοπρ. Ἀθανασίου Γκίκα, Ὁ Πνευματικὸς καὶ τὸ Μυστήριό τῆς Μετανοίας, ἔκδ. Μυγδονία, Καλοχώρι Θεσσαλονίκης 2005.
- Ἀρχιμ. Ζαχαρία (Ζάχαρου), Ὁ κρυπτός τῆς καρδιάς ἄνθρωπος, ἔκδ. Ἱεραῶν Σταυροπηγιακῆς Μονῆς Τιμίου Προδρόμου, Ἔσσεξ Ἀγγλίας, 2011.